

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY DYGOWO
NA LATA 2010 - 2013, Z PERSPEKTYWĄ NA
LATA 2014 - 2017**

Czerwiec 2010r.

Program ochrony środowiska dla gminy Dygowo na lata 2010-2013, z perspektywą na lata 2014-2017

opracowany przez:

Eko-Efekt Sp. z o.o.
02-679 Warszawa
ul. Modzelewskiego 58A lok. 89
tel. 0-22 853 11 93 / 853 82 12
fax 0-22 852 03 54
e-mail: biuro@ekoefekt.pl

Autorzy opracowania:

mgr inż. Joanna Sawicka

mgr inż. Antoni Tworowski

Zamawiający:

URZĄD GMINY
UL. KOLEJOWA 1
78 – 113 DYGOWO

SPIS TREŚCI

1	WSTĘP	7
1.1	WPROWADZENIE.....	7
1.2	PODSTAWA OPRACOWANIA.....	7
1.3	CEL, ZAKRES I FUNKCJE PROGRAMU	8
1.4	METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU.....	9
2	PODSTAWOWE INFORMACJE CHARAKTERYZUJĄCE OBSZAR GMINY DYGOWO.....	11
2.1	POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	11
2.2	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	11
2.3	GOSPODARKA ROLNA	12
2.4	WARUNKI KLIMATYCZNE.....	13
2.5	UKSZTAŁTOWANIE POWIERZCHNI, GEOMORFOLOGIA.....	14
2.6	SYTUACJA GOSPODARCZA	15
3	OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA GMINY DYGOWO	17
3.1	ZASOBY WODNE.....	17
3.1.1	<i>Wody powierzchniowe.....</i>	<i>17</i>
3.1.1.1	Stan aktualny	17
	Jeziora.....	20
3.1.1.2	Zagrożenia	20
3.1.1.3	Wnioski.....	20
3.1.2	<i>Wody podziemne.....</i>	<i>23</i>
3.1.2.1	Stan aktualny	23
3.1.2.2	Zagrożenia	25
3.1.2.3	Wnioski.....	25
3.2	POWIETRZE ATMOSFERYCZNE.....	25
3.2.1	<i>Emisja, emisja niska i imisja</i>	<i>25</i>
3.2.1.1	Stan aktualny	25
3.2.1.2	Zagrożenia	28
3.2.1.3	Wnioski.....	28
3.3	POWIERZCHNIA ZIEMI	28
3.3.1	<i>Gleby</i>	<i>28</i>
3.3.1.1	Stan aktualny	28
3.3.1.2	Zagrożenia	29
3.3.1.3	Wnioski.....	30
3.3.2	<i>Zasoby surowców naturalnych.....</i>	<i>30</i>
3.3.2.1	Stan aktualny	30
3.3.2.2	Wnioski.....	31
3.4	WALORY PRZYRODNICZE I KRAJOBRAZOWE	31
3.4.1	<i>Lasy</i>	<i>31</i>
3.4.2	<i>Formy ochrony przyrody.....</i>	<i>32</i>
3.4.3	<i>Sieć NATURA 2000</i>	<i>35</i>
3.4.4	<i>Zagrożenia obszarów chronionych</i>	<i>37</i>
3.5	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	38
3.5.1	<i>Gospodarka wodno – ściekowa.....</i>	<i>38</i>
3.5.1.1	Zaopatrzenie w wodę, kanalizacja i oczyszczalnie ścieków	38
3.5.2	<i>Energetyka.....</i>	<i>39</i>
3.5.2.1	Ciepłownictwo.....	39

3.5.2.2	Gazownictwo	40
3.5.3	Zaopatrzenie w energię	40
3.5.4	Gospodarka odpadami	41
3.5.5	Hałas	43
3.5.6	Promieniowanie elektromagnetyczne	43
3.5.7	Komunikacja i transport	46
4	ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII – WNIOSKI	49
4.1	RACJONALNE GOSPODAROWANIE WODĄ	49
4.1.1	Wykorzystanie energii	49
4.2	RACJONALNE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW	50
5	NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA	51
5.1	ZAGROŻENIE POWODZIOWE	51
5.2	ZAGROŻENIE POŻAROWE	51
5.3	POWAŻNA AWARIA PRZEMYSŁOWA	52
5.4	BIOTECHNOLOGIA I ORGANIZMY ZMODYFIKOWANE GENETYCZNIE	52
6	EDUKACJA EKOLOGICZNA	54
7	ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM I INSTRUMENTY OCHRONY	57
8	ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	61
8.1	CELE I ZASADY POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA	61
8.2	ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO	63
9	USTALENIA PROGRAMU	65
9.1	CELE I ZADANIA PROGRAMU	65
9.2	CELE I ZADANIA DO REALIZACJI W RAMACH PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY DYGOWO	67
10	WYTYCZNE DLA SAMORZĄDÓW	69
11	ZAMIERZENIA GMIN W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA	71
12	UWARUNKOWANIA REALIZACYJNE PROGRAMU	72
12.1	UWARUNKOWANIA PRAWNE	72
12.2	UWARUNKOWANIA EKONOMICZNE	72
12.3	PLANOWANIE PRZESTRZENNE	80
12.4	UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE	80
12.5	UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z INTEGRACJĄ EUROPEJSKĄ	80
13	REALIZACJA I MONITORING PROGRAMU	82
13.1	ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM	82
13.2	ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	83
13.3	MONITORING WDRAŻANIA PROGRAMU	83
13.3.1	Wskaźniki monitorowania efektywności Programu	84

SPIS TABEL

TABELA NR 1	Ilość gospodarstw rolnych w zależności od wielkości powierzchni.	12
TABELA NR 2	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze Regon wg sekcji PKD na terenie gminy Dygowo.....	15
TABELA NR 3	Ocena jakości wód rzecznych w województwie zachodniopomorskim w 2008 r. wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych	19
TABELA NR 4	Wyniki badań i ocena elementów biologicznych w wodach rzek na terenie gminy Dygowo w 2008 roku.....	19
TABELA NR 5	Zestawienie punktów monitoringu wód podziemnych i wyniki oceny jakości wód podziemnych badanych w latach 2006–2007 na terenie powiatu kołobrzeskiego.....	24
TABELA NR 6	Zbiornicze zestawienie klasyfikacji dla poszczególnych zanieczyszczeń dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony zdrowia (poziomów dopuszczalnych, docelowych i celu długoterminowego) – według rocznej oceny jakości powietrza za 2008r.	27
TABELA NR 7	Pomniki przyrody objęte ochroną na terenie gminy Dygowo.....	33
TABELA NR 8	Dane dotyczące sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie gminy Dygowo.	38
TABELA NR 9	Dane dotyczące oczyszczalni ścieków na terenie gminy Kołobrzeg.	39
TABELA NR 10	Sieć gazowa na terenie gminy Dygowo	40
TABELA NR 11	Porównanie ilości niesegregowanych odpadów komunalnych wytworzonych i zebranych na terenie gminy Dygowo.....	42
TABELA NR 12	Wykaz dróg na terenie gminy Dygowo.....	46
TABELA NR 13	Przedsięwzięcia inwestycyjne Gminy Dygowo planowane do realizacji w latach 2010– 2013	67
TABELA NR 14	Wskaźniki monitorowania Programu.....	85

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK NR 1	Mapa powiatu kołobrzeskiego	11
RYSUNEK NR 2	Lokalizacja punktów pomiarowo-kontrolnych monitoringu rzek województwa zachodniopomorskiego w roku 2008.	18
RYSUNEK NR 3	Ocena elementów biologicznych w rzekach województwa zachodniopomorskiego w 2008r.	21
RYSUNEK NR 4	Ocena elementów fizykochemicznych w rzekach województwa zachodniopomorskiego w 2008r.	21
RYSUNEK NR 5	Ocena stanu ekologicznego w rzekach województwa zachodniopomorskiego w 2008 r.	22
RYSUNEK NR 6	Lokalizacja stacji pomiarów manualnych NO ₂ oraz pomiarów pasywnych SO ₂ i NO ₂	26
RYSUNEK NR 7	Ocena stanu zakwaszenia gleb użytków rolnych Polski w latach 2002-2005.....	30
RYSUNEK NR 8	Sieć Natura 2000 na terenie gminy Dygowo.	36

RYSUNEK NR 9	Sieć dróg na terenie gminy Dygowo	47
--------------	---	----

SPIS WYKRESÓW

WYKRES NR 1	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem.	12
WYKRES NR 2	Ilość gospodarstw rolnych w zależności od wielkości powierzchni w gminie Dygowo [szt.].....	13
WYKRES NR 3	Struktura użytkowania gruntów w GMINIE DYGOWO [ha]	15
WYKRES NR 4	Ilości wytworzonych niesegregowanych odpadów komunalnych w porównaniu z ilością zebraną niesegregowanych odpadów komunalnych.....	42

1 WSTĘP

1.1 Wprowadzenie

Program ochrony środowiska ma za zadanie pomóc w rozwiązywaniu istniejących problemów, a także przeciwdziałać zagrożeniom, które mogą pojawić się w przyszłości. **„Program ochrony środowiska dla gminy Dygowo na lata 2010-2013, z perspektywą na lata 2014-2017”** jest zarówno długoterminowym planem strategicznym do roku 2017, jak też planem wdrożeniowym na lata 2010–2013. Jest też aktualizacją i kontynuacją dotychczasowego „Programu ochrony środowiska gminy Dygowo”.

W myśl art. 10 Ustawy o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw z dnia 27 lipca 2001r. (Dz.U. z 2001r. Nr 100, poz. 1085 z późn. zm.) niniejszy program ochrony środowiska został opracowany zgodnie z polityką ekologiczną państwa. Wdrożenie programu umożliwi osiągnięcie celów założonych w tej polityce oraz realizację zasad, a także stworzenie i funkcjonowanie na analizowanym obszarze zintegrowanego zespołu instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska naturalnego, spełniającego wymagania określone w przepisach o ochronie środowiska.

Prawo ochrony środowiska, określa w art. 14 ust. 2, iż politykę ekologiczną przyjmuje się na cztery lata i przewiduje się w niej działania w perspektywie obejmującej kolejne cztery lata. *Program ochrony środowiska dla gminy Dygowo na lata 2010-2013, z perspektywą na lata 2014-2017* zawiera cele i zadania krótkookresowe do 2013 oraz cele długookresowe do 2017r. Ocena i weryfikacja realizacji zadań *Programu* dokonywana będzie zgodnie z wymogami ustawy co 2 lata od przyjęcia dokumentu, stwarzając możliwości weryfikacji i aktualizacji dokumentu.

Wykaz aktów prawnych zgodnie, z którymi sporządzono niniejsze opracowanie został umieszczony w **ZAŁĄCZNIKU NR 2**.

1.2 Podstawa opracowania

Opracowanie niniejszego gminnego programu ochrony środowiska wynika z:

- art. 10 Ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2001r. Nr 100, poz. 1085),
- art. 17 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (jednolity tekst z 2008r. Dz. U. Nr 25, poz. 150 z późniejszymi zmianami):

Gmina w celu realizacji polityki ekologicznej państwa sporządza gminny program ochrony środowiska uwzględniając wymagania art. 14 ww. ustawy, tj.: na podstawie aktualnego stanu środowiska określa w szczególności:

- ⇒ *cele ekologiczne,*
- ⇒ *priorytety ekologiczne,*
- ⇒ *poziomy celów długoterminowych,*
- ⇒ *rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,*
- ⇒ *środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.*

1.3 Cel, zakres i funkcje Programu

Głównym celem *Programu ochrony środowiska dla gminy Dygowo na lata 2010-2013, z perspektywą na lata 2014-2017*, zwanego dalej *Programem*, jest określenie polityki zrównoważonego rozwoju gminy Dygowo, która ma być realizacją polityki ekologicznej państwa, Programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego oraz Programu ochrony środowiska dla powiatu kołobrzeskiego w skali regionu. Dokument w pełni odzwierciedla tendencje europejskiej polityki ekologicznej, której główne cele to:

- zasada zrównoważonego rozwoju,
- zasada równego dostępu do środowiska postrzegana w kategoriach:
 - sprawiedliwości międzypokoleniowej,
 - sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej,
 - równoważenia szans między człowiekiem i przyrodą,
- zasada przezorności,
- zasada uspołecznienia i subsydiarności,
- zasada prewencji,
- zasada „zanieczyszczający” płaci,
- zasada skuteczności efektywności ekologicznej i ekonomicznej.¹

Program uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, w tym ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju gminy, określa priorytetowe działania ekologiczne oraz harmonogram zadań ekologicznych. Poniżej przedstawiony jest także dokładny opis uwarunkowań realizacyjnych dokumentu, jego wdrożenie, ewaluacja i monitoring.

Główne funkcje *Programu ochrony środowiska dla gminy Dygowo na lata 2010-2013, z perspektywą na lata 2014-2017* to:

- realizacja polityki ekologicznej państwa na terenie gminy,
- strategiczne zarządzanie regionem w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami,
- wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju,
- przekazanie informacji na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska,
- przedstawienie problemów i zagrożeń ekologicznych, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie,
- pomoc przy konstruowaniu budżetu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie,
- organizacja systemu informacji o stanie środowiska i działaniach zmierzających do jego poprawy.

¹ Zgodnie z Konstytucją RP oraz z Traktatem o Wspólnocie Europejskiej

Program obejmuje następujące zagadnienia merytoryczne:

- ochronę środowiska przyrodniczego,
- gospodarkę leśną,
- gospodarkę wodną,
- ochronę środowiska przed zanieczyszczeniami,
- sprawy bezpieczeństwa ekologicznego,
- kształtowania świadomości ekologicznej,
- propagowania proekologicznych form działalności gospodarczej.

1.4 Metodyka opracowania Programu

W związku z tym, że istnieje ścisła zależność pomiędzy stanem środowiska, jakością jego poszczególnych komponentów i rozwojem gospodarczym regionu, w programie zaprezentowano:

- ⇒ podejście sektorowe, w odniesieniu do analizy aktualnego stanu środowiska oraz monitorowania jego przyszłych zmian,
- ⇒ podejście integralne, dotyczące określenia działań niezbędnych do realizacji w dziedzinie ochrony środowiska, związanych z głównymi kierunkami rozwoju gminy.

Niniejszy Gminny Program Ochrony Środowiska uwzględnia: założenia, kierunki rozwoju, zadania oraz inne dane istotne przy sporządzaniu ww. dokumentu, wynikające, m.in. z opracowań, tj.:

- programów gospodarki wodno-ściekowej,
- sprawozdania z realizacji PGO,
- uchwalonego gminnego programu ochrony środowiska,
- planu rozwoju lokalnego,
- wieloletnich planów inwestycyjnych.

Przy sporządzaniu niniejszego *Programu* zostały uwzględnione wymagania obowiązujących przepisów prawnych, dotyczących ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych.

Ponadto przy sporządzaniu niniejszego *Programu* uwzględnione zostały:

- ⇒ Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym,
- ⇒ Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016,
- ⇒ program wykonawczy do Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009- 2012 z perspektywą do 2016 roku,
- ⇒ program ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015,
- ⇒ program ochrony środowiska powiatu kołobrzeskiego,
- ⇒ raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim (2008r.),
- ⇒ informacje zawarte w ankiecie wypełnionej przez gminę,

- ⇒ dane statystyczne z Głównego Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Państwowej Straży Pożarnej i Państwowego Instytutu Geologicznego,
- ⇒ analiza słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń gminy metodą analizy SWOT,
- ⇒ określenie środowiska zewnętrznego - scharakteryzowanie uwarunkowań realizacyjnych *Programu* w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych oraz źródeł finansowania zewnętrznego,
- ⇒ definiowanie priorytetów ochrony środowiska,
- ⇒ konkretyzacja priorytetów poprzez sformułowanie listy zadań,
- ⇒ opracowanie systemu monitorowania *Programu*.

2 PODSTAWOWE INFORMACJE CHARAKTERYZUJĄCE OBSZAR GMINY DYGOWO

2.1 Położenie geograficzne

Gmina Dygowo położona jest w północno-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie kołobrzeskim nad rzeką Parsętą. Od strony południowej graniczy z gminą Gościno, a od zachodu z gminą Kołobrzeg. Granicę północną wyznacza gmina Ustronie Morskie, a wschodnią gminy Będzino i Karlino. Obszar gminy obejmuje powierzchnię 129 km² zamieszkałą przez ok. 5500 osób. Gmina skupia 22 wsie, z których utworzono 15 sołectw. Większość instytucji została zlokalizowana w miejscowości Dygowo, która stanowi gminny ośrodek administracyjny, gospodarczy i usługowy z siedzibą Urzędu Gminy.

Głównym atutem gminy jest jej położenie w dorzeczu Parsęty – jednej z głównych rzek Pomorza, malownicze tereny przyrodnicze i krajobrazowe, kompleksy leśne o zróżnicowanym drzewostanie, urozmaicona rzeźba terenu, czyste nie zdegradowane powietrze, zasoby środowiska kulturowego jako czynniki zachęcające do inwestowania w rozwój turystyki.

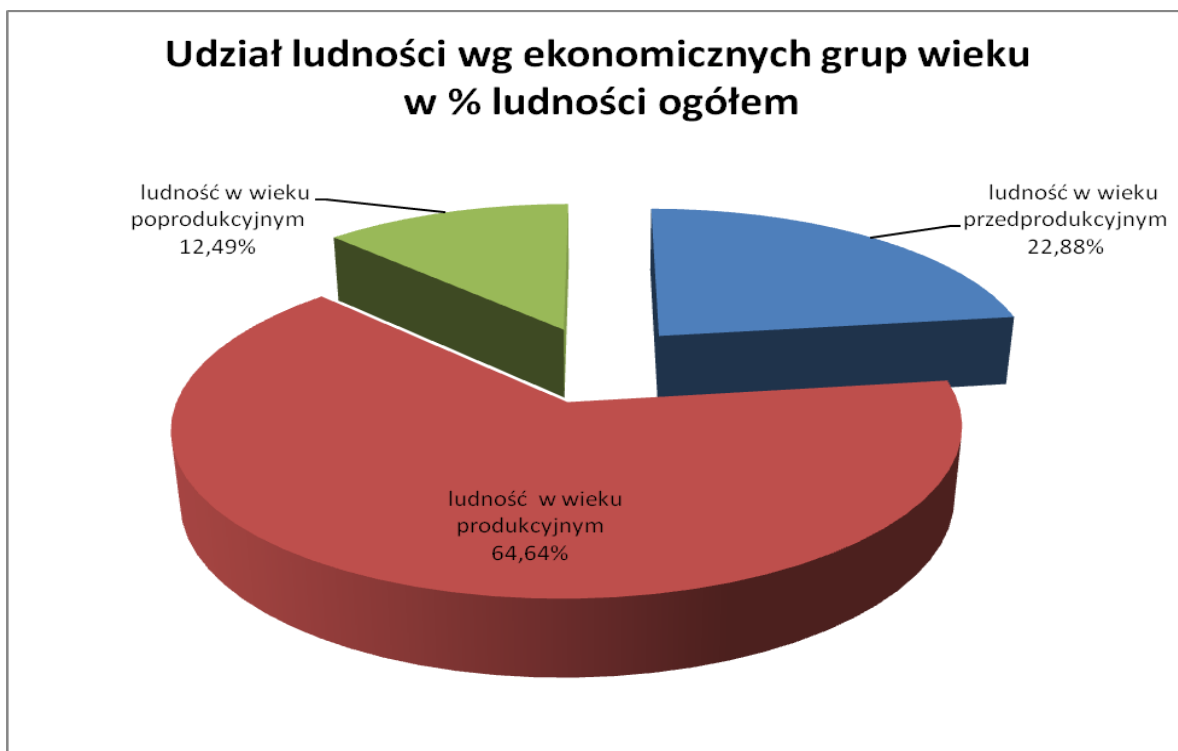
RYSUNEK NR 1 Mapa powiatu kołobrzeskiego²

2.2 Sytuacja demograficzna

Gmina Dygowo jest gminą wiejską o powierzchni 129 km². Na dzień 31 XII 2008 roku wg³ zameldowanych na jej terenie jest 5 589 osób w tym 2 738 mężczyzn i 2 851 kobiet. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosi 16,8 %, w wieku produkcyjnym 54,8 %, poprodukcyjnym 28,3 % ogółu ludności zamieszkującej gminę. Graficznym obrazem tej sytuacji jest poniższy wykres.

² <http://www.gminy.pl>

³ <http://www.stat.gov.pl>

WYKRES NR 1 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem
Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

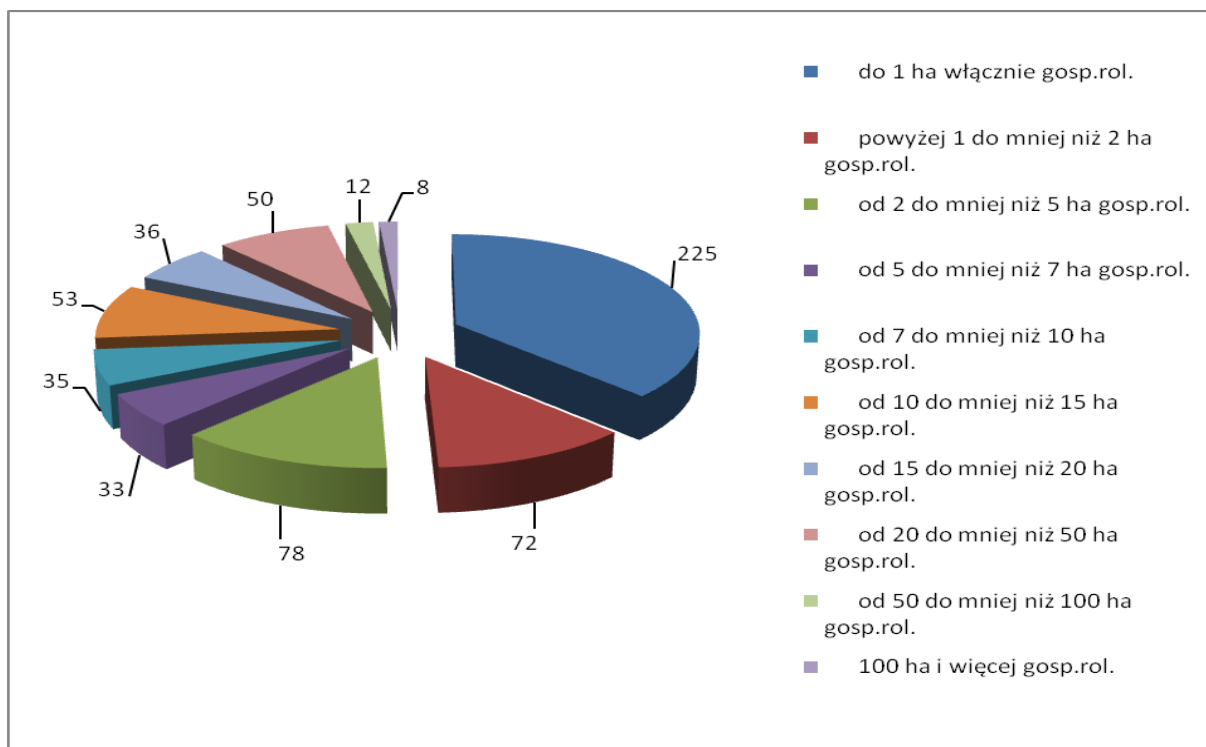
2.3 Gospodarka rolna

W gminie jest 602 gospodarstw rolnych, największa ilość to gospodarstwa o powierzchni do 1 ha włącznie i od 2 – 5 ha.

TABELA NR 1 Ilość gospodarstw rolnych w zależności od wielkości powierzchni.

Gospodarstwa rolne [ha]	[szt.]
od 1 ha włącznie	225
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	72
od 2 do mniej niż 5 ha	78
od 5 do mniej niż 7 ha	33
od 7 do mniej niż 10 ha	35
od 10 do mniej niż 15 ha	53
od 15 do mniej niż 20 ha	36
od 20 do mniej niż 50 ha	50
od 50 do mniej niż 100 ha	12
100ha i więcej	8
Ogółem	602

Źródło: www.stat.gov.pl – powszechny spis rolny 2002r

WYKRES NR 2 Ilość gospodarstw rolnych w zależności od wielkości powierzchni w gminie Dygowo [szt.]

2.4 Warunki klimatyczne

Polska leży w strefie klimatu umiarkowanego przejściowego. Obszar powiatu kołobrzieskiego pod względem klimatycznym należy do dzielnicy Bałtyckiej (nadmorski region klimatyczny). Charakteryzuje się klimatem morskim, łagodnym. Morze Bałtyckie oddziałuje na klimat ocieplając zimą i chłodząc latem, co powoduje niską amplitudę temperatury rocznej. Gmina Dygowo mimo, iż nie posiada bezpośredniego dostępu do morza, jest pod jego silnym oddziaływaniem klimatycznym. Sąsiedztwo morza sprawia, że wilgotność powietrza, zachmurzenie i opady są wyższe i częściej notowane niż na obszarach bardziej oddalonych od wybrzeża. Częstym zjawiskiem występującym na wybrzeżu jest bryza. Podczas dnia wiatry wieją od morza do lądu, na skutek niejednakowego nagrzewania się powierzchni wody i lądu, czyli różnicy ciśnienia. W nocy obserwuje się sytuację odwrotną, tj. bryzę lądową, wiejącą znad chłodniejszego o tej porze lądu w kierunku morza. Na wybrzeżu zasięg bryzy rzadko obejmuje większą odległość, niż kilkanaście kilometrów w głąb lądu.

Dane klimatyczne:

- średnia temperatura roczna – 7,5 ÷ 7,8 °C
- średnia temperatura okresu V-VII – 13,5 ÷ 14,0 °C
- suma opadów atmosferycznych w roku – 550 ÷ 650 mm
- suma opadów atmosferycznych w okresie V-VII – 160 ÷ 180 mm
- długość okresu wegetacyjnego – 215 ÷ 218 dni
- liczba dni z pokrywą śniegu – 35 ÷ 45 dni

W marcu i na wiosnę przeważają suche i często mroźne wiatry północno-wschodnie i wschodnie. W lecie przeważają chłodne, przynoszące deszcze wiatry zachodnie i północno-zachodnie, a jesienią ciepłe wiatry południowo-zachodnie.

2.5 Ukształtowanie powierzchni, geomorfologia

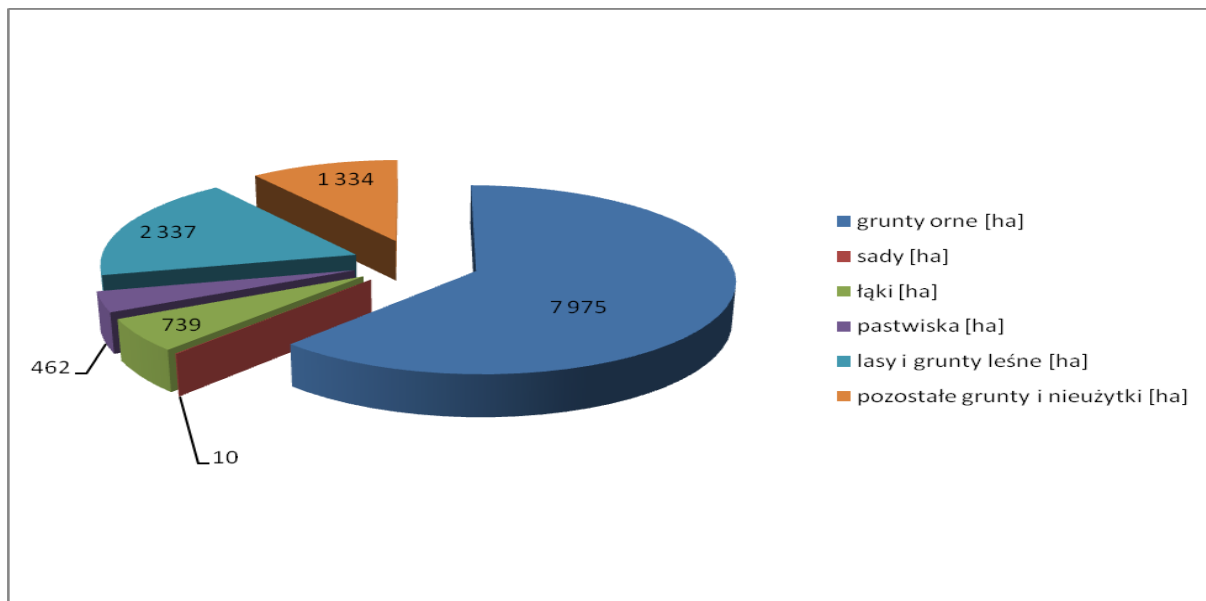
Obszar gminy znajduje się w zachodniej części makroregionu Pobrzeża Koszalińskiego, w mezoregionie Równiny Białogardzkiej. Równina ta zajmuje powierzchnię 1800 km². Za granicę wschodnią przyjmuje się pasmo wzgórz na wschód od Koszalina (Krzyżanka – 136n.p.m.), przebiegających z północnego - zachodu na południowy – wschód przez 13,5 km w poprzek zwężenia pasa równin nadmorskich. Jest to glacyotektonicznie spiętrzona morena czołowa, w której tkwią porwaki piasków i ilów trzeciorzędowych. Powierzchnię równiny tworzy lekko falista morena denna, rozczłonkowana przez prawe dopływy Parsęty, z których największa jest Radew. Jeziora są małe i nieliczne.

Pod względem geomorfologicznym większość terenu gminy Dygowo leży w Prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego, Prowincji Pobrzeża Południowobałtyckiego, Makroregionie Pobrzeża Koszalińskiego, Mezoregionie Równiny Białogardzkiej w strefie młodoglacjalnej, uformowanej w czasie ostatniego zlodowacenia. Deniwelacje i zróżnicowane spadki terenu czynią go malowniczym, ale stwarzają istotne uwarunkowania dla rolnictwa, komunikacji i rozwoju sieci osadniczej. Wielopoziomowa pokrywa osadów polodowcowych powoduje, że kopaliny użyteczne związane są z utworami czwartorzędowymi. Szczególnie obficie występują piaski i żwiry.

Formy użytkowania terenów

W granicach administracyjnych gmina Dygowo zajmuje powierzchnię 12 852 ha. Dominującą formę użytkowania gruntów w gminie stanowią użytki rolne 9 186 ha w tym grunty orne 7 975 ha⁴.

⁴ www.stat.gov.pl – dane za 2005r.

WYKRES NR 3 Struktura użytkowania gruntów w **GMINIE DYGOWO** [ha]

Źródło: www.stat.gov.pl – Rolnictwo 2005r- ostatnie dostępne dane z GUS.

2.6 Sytuacja gospodarcza

Na koniec 2008r. odnotowano w gminie Dygowo prawie 437 funkcjonujących podmiotów gospodarczych, w tym 18 spółek handlowych, 10 spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego, przeszło 369 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, 4 spółdzielnie oraz 8 stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Udział sektora prywatnego w działalności gospodarczej ogółem wynosił 97% w roku 2008. Natomiast udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w sektorze prywatnym w roku 2008 wynosił 87%.

Analizując ilość jednostek gospodarczych pod względem podziału wg sekcji PKD widzimy, iż dominującym działem gospodarki gminy jest sekcja G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego, następnie w sekcji F- Budownictwo.

TABELA NR 2 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze Regon wg sekcji PKD na terenie gminy Dygowo

Lp.	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD		Liczba jednostek gospodarczych Rok 2007	Liczba jednostek gospodarczych Rok 2008
1.	Sekcja A	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	26	24
2.	Sekcja C	Górnictwo	2	3
3.	Sekcja D	Przetwórstwo przemysłowe	35	34
4.	Sekcja F	Budownictwo	64	73
5.	Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów	142	142

*Program ochrony środowiska dla **gminy Dygowo** na lata 2010 – 2013, z perspektywą
na lata 2014 – 2017*

Lp.	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD		Liczba jednostek gospodarczych Rok 2007	Liczba jednostek gospodarczych Rok 2008
		samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego		
6.	Sekcja H	Hotele i restauracje	23	23
7.	Sekcja I	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	31	33
8.	Sekcja J	Pośrednictwo finansowe	17	19
9.	Sekcja K	Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	32	34
10.	Sekcja M	Edukacja	8	7
11.	Sekcja N	Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	19	19
12.	Sekcja O	Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	20	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z www.stat.gov.pl ostatnie dane na 31 XII 2008 r.

W gminie są trzy szkoły podstawowe i dwa gimnazja. Na terenie gminy znajduje się Bank Spółdzielczy, Komisariat Policji, dwa Urzędy Pocztowe, dwa Ośrodki Zdrowia, Dom Pomocy Społecznej oraz ponad 260 prywatnych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w zakresie produkcji, handlu i usług. Dominującą dziedziną gospodarki jest rolnictwo. Położenie Dygowa w bezpośrednim zapleczu strefy nadmorskiej i jej wielkiego ośrodka wczasowo-sanatoryjnego, jakim jest Kołobrzeg, stwarza możliwość rozwoju turystyki, która ma dla gminy duże znaczenie.

3 OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA GMINY DYGOWO

3.1 Zasoby wodne

3.1.1 Wody powierzchniowe

3.1.1.1 Stan aktualny

Gmina Dygowo położona jest w zlewni rzeki Parsęty. Jest to główny ciek na terenie gminy. Poza nim istnieje 6 rzek przepływających przez teren gminy, które kończą swoje źródło w zlewni Parsęty.

Niewielki fragment obszaru północno – wschodniego leży w zlewni Morza Bałtyckiego. Uzupełnieniem sieci wód są melioracje szczegółowe – rowy i kanały melioracyjne.

Sieć hydrograficzna gminy jest bardzo zróżnicowana – obok obszarów o wysokiej zasobności wód, istnieją tereny praktycznie bez sieci wodnej.

Parsęta niekiedy nazywana jest także Prośnicą. Jest to jedna z większych rzek krajowych. W gminie Dygowo przepływa ona na odcinku 21 km. Parsęta to niewielka rzeka Przymorza, której całkowita długość wynosi 139,0 km, a obszar zlewni 3145 km². Odbiornikiem wód zlewni Parsęty jest morze Bałtyckie, a miejscem jej ujścia jest Kołobrzeg. Największym dopływem Parsęty jest rzeka Radew o powierzchni zlewni 1058 km². Na jakość wód Parsęty mają znaczący wpływ zanieczyszczenia pochodzące z licznych miejscowości zlokalizowanych wzdłuż rzeki oraz zanieczyszczenia obszarowe, spływające z okolicznych pól. Na podstawie oszacowania metodą emisyjną stwierdzono, że więcej niż 60 % zanieczyszczeń organicznych i biogenych dostaje się do wód wraz ze spływami powierzchniowymi. Jakość wód Parsęty zależy także od jakości wód rzek wpływających do niej, a mianowicie: Gęsiej, Dębnicy, Radwi i Gościnki.

Pysznica niekiedy nazywana jest także Pyszką. W gminie Dygowo przepływa ona na odcinku 13,3 km, z czego 10,3 km zostało uregulowane przez służby melioracyjne w 1994 roku.

Bogucinka niekiedy nazywana jest także Nieciczą Bogucinką. Jej źródło bierze początek na terenie gminy w miejscowości Czernin. W gminie Dygowo przepływa ona na odcinku 12,6 km. Wyznacza ona jednocześnie północno – zachodnią granicę gminy.

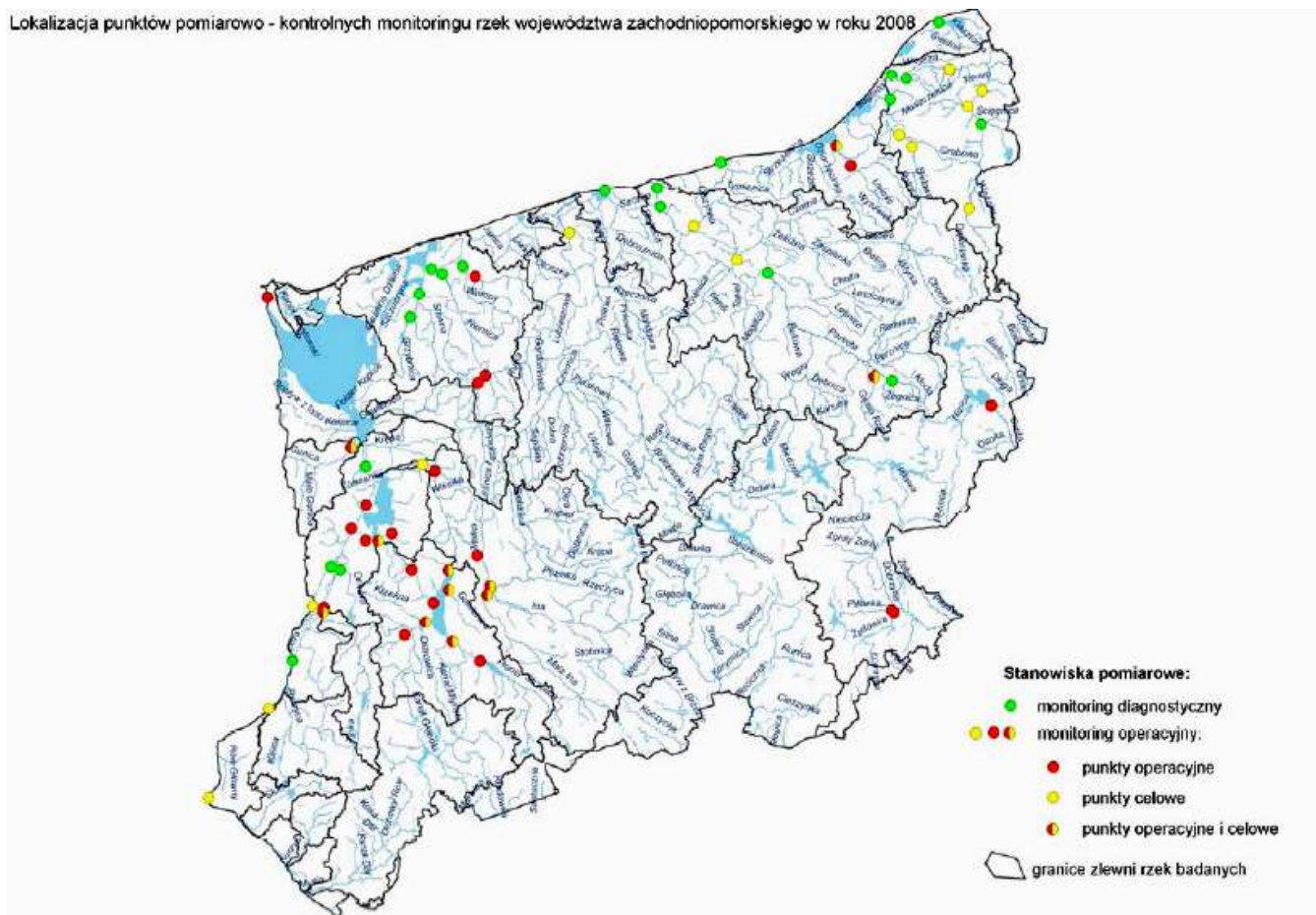
Olszynka ma swoje źródło w obrębie torfowiska „Stramniczka”, wpływa ona do Parsęty w sąsiedztwie miejscowości Miechęcino.

Łosia to lewostronny dopływ Parsęty. Jej źródło bierze początek na terenie gminy w miejscowości Karścina. Wyznacza ona południową granicę gminy. Rzeka ta przepływa w bezpośrednim sąsiedztwie kopalni żwiru Witoszyno.

Malechowska Struga jest to rzeka (strumień) wpływająca do Morza Bałtyckiego.

Gmina Dygowo posiada również bezimienne dopływy rzeki Parsęty. W gminie istnieją także jeziora koło Stojkowa, Świelubia). Jeziora leżą na wysokości 15-50m n.p.m. Obecnie nie występują tu obiekty małej retencji.

Zestawienie stanowisk pomiarowo-kontrolnych monitoringu rzek województwa zachodniopomorskiego w 2008r. przedstawiono na **RYSUNKU NR 2**.

RYSUNEK NR 2 Lokalizacja punktów pomiarowo-kontrolnych monitoringu rzek województwa zachodniopomorskiego w roku 2008.

Źródło:– WIOŚ Szczecin 2009r.

*Program ochrony środowiska dla **gminy Dygowo** na lata 2010 – 2013, z perspektywą
na lata 2014 – 2017*

TABELA NR 3 Ocena jakości wód rzecznych w województwie zachodniopomorskim w 2008 r. wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych

Kod jednolitej części wód	Nazwa jednolitej części wód	Kod punktu pomiarowego	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Monitoring	Ocena elementów fizykochemicznych wg załącznika 1	Ocena substancji szczególnie szkodliwych wg załącznika 5	Ocena elementów biologicznych	Ocena stanu ekologicznego/potencjału ekologicznego	Ocena stanu chemicznego wg załącznika 8	Ocena stanu w punkcie	Ocena stanu jednolitej części wód
PLRW60001944979	Parsęta od Radwi do Wielkiego Rowu	PL02S0101_0545	Parsęta m. Bardy	MD, MR	Poniżej dobrego	Poniżej dobrego	III	umiarkowany	dobry	zły	zły

*₁ Badano: cynk, miedź, fenole lotne, ₂ Badano: cynk i miedź, ₃ Badano: miedź i fenole lotne, ₄ Badano: fenole lotne
Źródło: WIOŚ Szczecin 2009r.*

TABELA NR 4 Wyniki badań i ocena elementów biologicznych w wodach rzek na terenie gminy Dygowo w 2008 roku

Kod punktu pomiarowego	Kod JCW	Nazwa punktu pomiarowego	CHLOROFIL "a"							FITOBENTOS			MAKROFITY			Ocena elementów biologicznych	
			N	Min	Data	Max	Data	Średnia	Klasa	Data poboru	Wskaźnik okrzemkowy IO	Klasa	Data poboru	Makrofitowy indeks rzeczny	Klasa	Klasa	Stan
PL02S0101_0545	PLRW60001944979	Parsęta od Radwi do Wielkiego Rowu	12	2,0	2008.02.12	25,1	2008.05.06	4,5	I	2008.11.06	0,379	III	-	-	b.d.	III	umakowany

*według załącznika nr 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 VIII 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych
Źródło: WIOŚ Szczecin 2009r.*

Jeziora

Jezioro Bardy położone jest w gminie Dygowo. Ma powierzchnię zaledwie 1,09 ha i powstało prawdopodobnie w starym wyrobisku gliny, wydobywanej na potrzeby produkcji cegieł. Zarządcą zbiornika jest Polski Związek Wędkarski. Występują tu stanowiska lina, szczupaka i karasia.

Jezioro Stójkowo stanowi zbiornik o powierzchni 11,2 ha, zlokalizowany w miejscowości Stójkowo, na obszarze gminy Dygowo. Jezioro to stanowi prywatną własność, a wędkowanie jest dozwolone jedynie po wniesieniu opłaty ustalonej przez właściciela. Na południowym brzegu jeziora rozlokowano kilka domków kempingowych

3.1.1.2 Zagrożenia

Na jakość wód powierzchniowych ma wpływ wiele czynników. Do najważniejszych z nich należą uwarunkowania naturalne, takie jak warunki klimatyczne i hydrologiczne, czy zdolność samooczyszczania oraz presje antropogeniczne w tym: pobór wód, wprowadzenie zanieczyszczeń ze źródeł punktowych i powierzchniowych oraz zmiany morfologiczne i hydrologiczne wynikające z regulacji rzek.

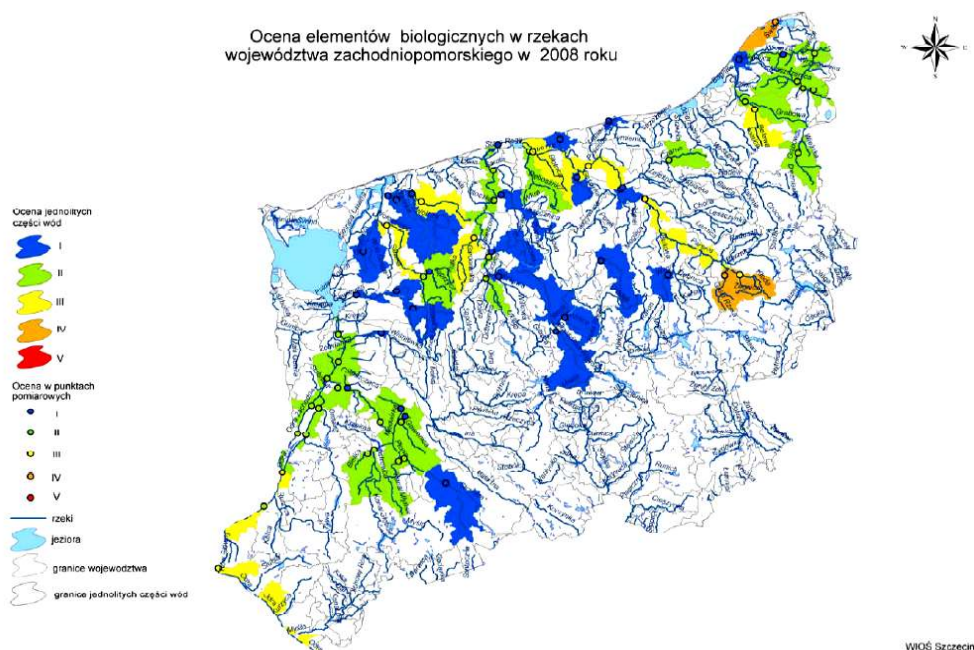
Na terenie województwa zachodniopomorskiego największy udział w wykorzystaniu wód ma przemysł (głównie energetyczny) – około 92%, zaopatrzenie gospodarki komunalnej to ok.. 7%, a pozostałe 1% wykorzystywane jest na pokrycie potrzeb rolnictwa i leśnictwa. Wody powierzchniowe, ujmowane z rzek i jezior, są głównym źródłem zaopatrzenia gospodarki narodowej w wodę – pokrywają 94% potrzeb województwa. Zasoby wód podziemnych przeznaczone są przede wszystkim na zaopatrzenie ludności w dobrej jakości wodę do picia.

Bardzo dużym problemem w gminie są zanieczyszczenia trzech głównych rzek i jeziora Resko Przymorskie. Spowodowane jest to przede wszystkim brakiem kompleksowego rozwiązania gospodarki ściekowej we wsiach i miastach zlewni jak również niewłaściwą działalnością gospodarczą, w tym hodowlaną i nawożeniową.

3.1.1.3 Wnioski

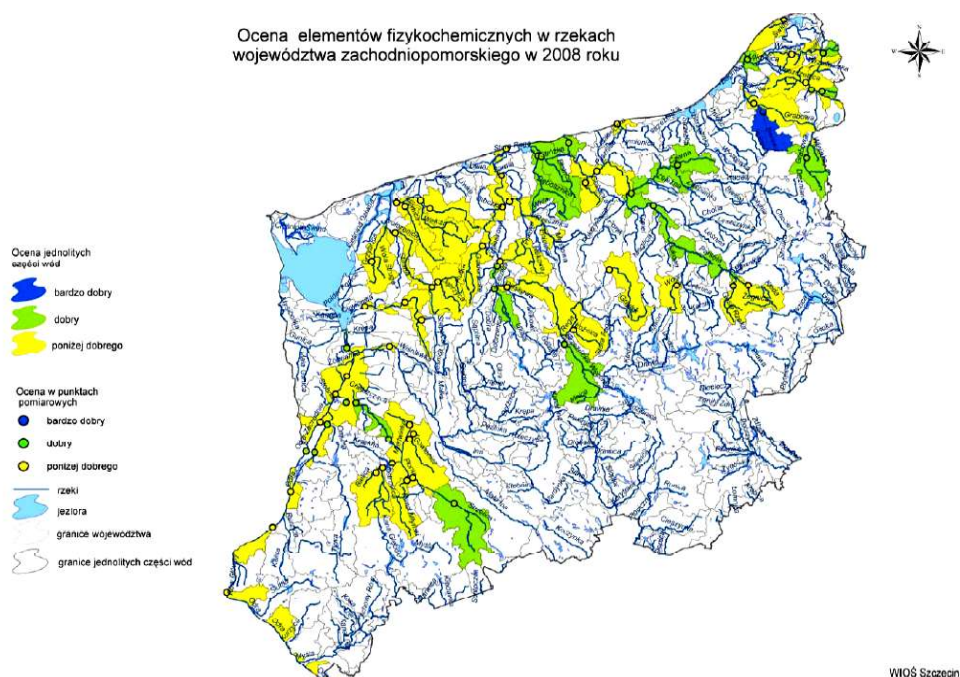
1. Ogólna ocena jakości wód w profilu pomiarowym zlokalizowanych na terenie gminy odpowiadała III klasie czystości.
2. Wyniki badań i ocena elementów biologicznych w wodach rzek na terenie gminy Dygowo w 2008 roku klasyfikuje wody w III klasie.

Stan wód po względem biologicznym, zawartość elementów fizykochemicznych oraz ocena stanu ekologicznego w wodach badanych rzek na terenie gminy zobrazowano na **RYSUNKACH NR 3 - 5.**

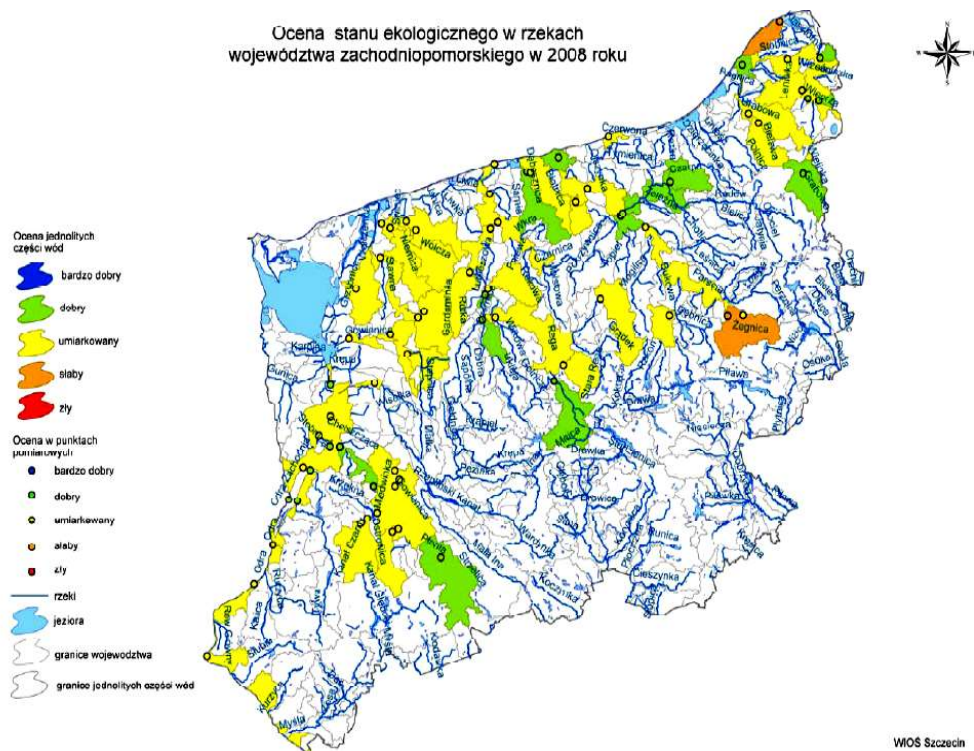
RYSUNEK NR 3 Ocena elementów biologicznych w rzekach województwa zachodniopomorskiego w 2008r.

Źródło: Ocena Jakości Wód Powierzchniowych w Województwie Zachodniopomorskim w roku 2008 według Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 Sierpnia 2008 r. W sprawie Sposobu Klasyfikacji Stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych, Szczecin 2009r.

RYSUNEK NR 4 Ocena elementów fizykochemicznych w rzekach województwa zachodniopomorskiego w 2008r.

Źródło: Ocena Jakości Wód Powierzchniowych w Województwie Zachodniopomorskim w roku 2008 według Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 Sierpnia 2008 r. W sprawie Sposobu Klasyfikacji Stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych, Szczecin 2009r.

RYSUNEK NR 5 Ocena stanu ekologicznego w rzekach województwa zachodniopomorskiego w 2008 r.

Źródło: Ocena Jakości Wód Powierzchniowych w Województwie Zachodniopomorskim w roku 2008 według Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 Sierpnia 2008 r. W sprawie Sposobu Klasyfikacji Stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych, Szczecin 2009r.

3.1.2 Wody podziemne

3.1.2.1 Stan aktualny

Wody podziemne służą głównie zaspokojeniu potrzeb komunalnych i przemysłu. W ostatnich latach notuje się spadek zużycia wody podziemnej. Spowodowane jest to zmniejszonym zapotrzebowaniem na cele przemysłowe (spadek produkcji) oraz oszczędną gospodarkę wodą.

Ocenę jakości wód podziemnych w roku 2008 przeprowadzono w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 roku w *sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych*, w którym zdefiniowanych zostało 5 klas jakości wód:

- klasa I - wody bardzo dobrej jakości, w których wartości elementów fizykochemicznych są kształtowane wyłącznie w efekcie naturalnych procesów i nie wskazują na wpływ działalności człowieka;
- klasa II - wody dobrej jakości, w których wartości niektórych elementów fizykochemicznych są podwyższone w wyniku naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych, a wpływ działalności człowieka jest bardzo słaby;
- klasa III - wody zadowalającej jakości, w których wartości elementów fizykochemicznych są podwyższone w wyniku naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych lub słabego wpływu działalności człowieka;
- klasa IV - wody niezadowalającej jakości, w których wartości elementów fizykochemicznych są podwyższone w wyniku naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych oraz wyraźnego wpływu działalności człowieka;
- klasa V - wody złej jakości, w których wartości elementów fizykochemicznych potwierdzają znaczący wpływ działalności człowieka.

Ponadto wykonano ocenę w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w *sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych*, które uwzględnia postanowienia dyrektywy 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego.

Na podstawie naturalnej izolacji wód podziemnych, a więc wrażliwości na ich zanieczyszczenie, rozdzielono je na wody wgłębne i gruntowe.

Do wód wgłębnych zaliczono poziomy wodonośne głównie o charakterze subartezyjskim lub artezyjskim oraz o dobrej i średniej izolacji przed wpływem zanieczyszczeń.

Gmina Dygowo znajduje się w granicach kołobrzesko-pomorskiego regionu wodonośnego. Główny poziom wodonośny występuje tu w utworach czwartorzędowych, głównie złodowacenia bałtyckiego.

W 2007r. do V klasy czystości zaliczono wody gruntowe w Dźwirzynie (punkt pomiarowy 377), natomiast wody wgłębne Bogucinie do IV klasy(punkt pomiarowy 202).

TABELA NR 5 Zestawienie punktów monitoringu wód podziemnych i wyniki oceny jakości wód podziemnych badanych w latach 2006–2007 na terenie powiatu kołobrzeskiego.

Nr punktu w monitoringu krajowym	Miejscowość	Gmina	Powiat	Rodzaj monitoringu ¹	Stratygrafia poziomu wodonośnego	Typ wód ²	JCZWPd ³	GZWP ⁴	2006r. ⁵	2007r. ⁵	W klasie III	W klasie IV	W klasie V	Wskaźniki przekraczające normy dla wód przeznaczonych do spożycia w 2007r. ⁶	Zawartość azotanów w 2007r. (Mg NO ₃ /dm ³) ⁷
202	Bogucino	Kołobrzeg	kołobrzeski	MD	Q	G	9	103	III	IV	Mn	NO ₂	-	Mn	0,2
377	Dźwirzyno	Kołobrzeg	kołobrzeski	MD	Q	W	9	-	V	V	-	Ca, SO ₄	Cl, K, Mg, Mn, Na, NH ₄ , PEW	As, Cl, Mg, Mn, Na, NH ₄ , Se, SO ₄ , PEW, N-NH ₄	0,39

1 – MD- monitoring diagnostyczny; MO- monitoring operacyjny; MK- monitoring Krajowy

2- W- wody wglębne; G- wody gruntowe

3- JCZWPd- jednolita część wód podziemnych

4- GZWP- Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

5- Ocena wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód

I wody bardzo dobrej jakości

II wody dobrej jakości

III wody zadowalającej jakości

IV wody złej jakości

V wody niezadowalającej jakości

6- Ocena wg rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia rzez ludzi

7- Ocena wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych.

<10 mg NO₃/dm³

10–25 mg NO₃/dm³

25–40 mg NO₃/dm³

40–50 mg NO₃/dm³ – wody zagrożone zanieczyszczeniem azotanami*.

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2006–2007. WIOŚ w Szczecinie

3.1.2.2 Zagrożenia

Wody podziemne należące do zasobów naturalnych, coraz bardziej zagrożone są zanieczyszczeniami z powierzchni ziemi. Konieczna jest ich szczególna ochrona, jako zasobów nieodnawialnych. Niezbędna jest ochrona znacznych obszarów, pod którymi znajdują się Główne Zbiorniki Wód Podziemnych. W Polsce jest ich około 180, a obszar obejmuje ponad 52 % powierzchni naszego kraju.

3.1.2.3 Wnioski

Zawartość azotanów w badanych wodach podziemnych w 2007 roku była niska. W około 95% badanych punktów kształtowała się na poziomie I klasy, czyli poniżej 10 mg NO₃/dm³. Maksymalną zawartość azotanów 90,5 mg NO₃/l (IV klasa) odnotowano, podobnie jak w roku 2006, w wodach gruntowych w Czaplinku (punkt nr 375-piezometr). Wody podziemne w tym punkcie należą do poziomu płytkich wód gruntowych, a zanieczyszczenie azotanami miało charakter lokalny i związane było z lokalizacją punktu (rejon wpływu ścieków komunalnych). W 2007 roku, podobnie jak w latach poprzednich, w strefie przybrzeżnej wystąpiło zasolenie wód podziemnych. Nadmierne stężenia chlorków stwierdzono w wodach wgłębnych w Dźwirzynie. Zawartość metali o charakterze toksycznym była niska i podobnie jak w latach poprzednich, w większości punktów nie zanotowano występowania stężeń powyżej granicy oznaczalności zastosowanej metodyki analitycznej.

3.2 *Powietrze atmosferyczne*

3.2.1 Emisja, emisja niska i imisja

3.2.1.1 Stan aktualny

O jakości powietrza na danym obszarze decyduje zawartość w nim różnorodnych substancji, których koncentracja jest wyższa od warunków naturalnych. Poziomy stężeń zanieczyszczeń w powietrzu wynikają bezpośrednio z wielkości emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz warunków meteorologicznych. Istotny jest także wpływ zanieczyszczeń napływowych (transgranicznych) z obszarów sąsiednich, jak też atmosferycznych przemian fizyko-chemicznych. Procesy te mają wpływ zarówno na kształtowanie się tzw. tła zanieczyszczeń, które jest wynikiem ustalania się stanu równowagi dynamicznej w dalszej odległości od źródła emisji, jak również na zasięg występowania podwyższonych stężeń w rejonie bezpośredniego oddziaływania źródeł.

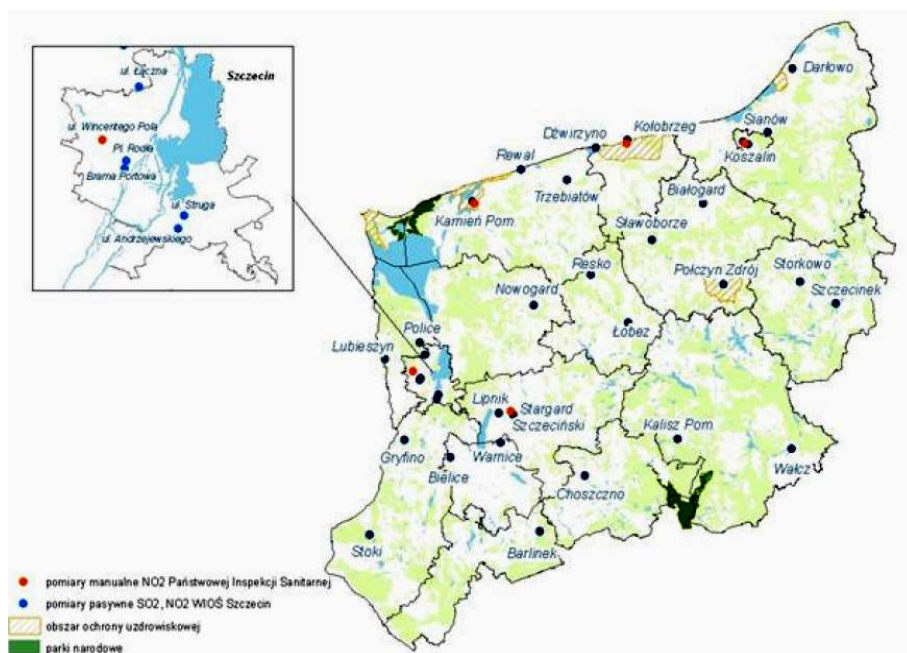
Z punktu widzenia źródeł emisji wyszczególnia się emisje ze źródeł punktowych (sektor energetyczno-przemysłowy), powierzchniowych (sektor komunalno-bytowy) i liniowych (transport samochodowy).

Najbardziej uciążliwe dla powietrza jest spalanie paliw stałych (węgla, koksu), które powoduje tzw. niską emisję. Rozwiązania w zakresie infrastruktury komunalnej i mieszkalnictwa mają wpływ na jakość powietrza. Tworzenie nowoczesnego systemu zaopatrzenia w ciepło wiąże się z:

- eliminacją lokalnych kotłowni węglowych poprzez podłączenie do sieci ciepłowniczej,
- zamianą lokalnych kotłowni węglowo – koksowych na samoobsługowe kotłownie olejowe, gazowe, a najlepiej na biomasę,
- modernizacją sieciowych źródeł ciepła i wzrostem ich sprawności poprzez poprawę jakości paliwa, automatyzację procesów.

Duży wpływ na oszczędność zużycia ciepła, a w rezultacie pośrednio mniejszą emisję, ma termomodernizacja budynków: unikanie strat poprzez nieszczelności, poprawa izolacyjności, ocieplanie budynków.

Ze względu na brak danych dotyczących samej gminy Dygowo odniesiono się do powiatu kołobrzeskiego.

RYSUNEK NR 6 Lokalizacja stacji pomiarów manualnych NO₂ oraz pomiarów pasywnych SO₂ i NO₂

Źródło; WIOŚ w Szczecinie

TABELA NR 6 Zbiorcze zestawienie klasyfikacji dla poszczególnych zanieczyszczeń dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony zdrowia (poziomów dopuszczalnych, docelowych i celu długoterminowego) – według rocznej oceny jakości powietrza za 2008r.

Nazwa strefy	Kod strefy	Obszar strefy	Ludność [tys.]	Powierzchnia strefy[km ²]	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla strefy- ochrona zdrowia											
					SO ²	NO ²	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	As (PM10)	BaP (PM10)	Cd (PM10)	Ni (PM10)	O ₃ (dc)	O ₃ (dt)
powiat kołobrzeski	PL.32.07.p.01	powiat kołobrzeski	76547	725	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	D2

Źródło: WIOŚ w Szczecinie

Klasyfikacja stref województwa zachodniopomorskiego, będąca wynikiem bieżących ocen jakości powietrza za 2008 r., przeprowadzonych według obowiązujących kryteriów wykazała, iż na obszarze powiatu kołobrzeskiego nie wystąpiły przekroczenia dopuszczalnych wartości dla wszystkich objętych oceną zanieczyszczeń: SO₂, NO₂, NO_x, C₆H₆, CO, pył PM₁₀, Pb oraz O₃.

Zarówno dla celu ochrona zdrowia jak też ochrony roślin wszystkim zanieczyszczeniom przypisana została „klasa A”, co oznacza, iż w tych latach powiat kołobrzeski nie był strefą wskazaną do opracowania dla niej programu naprawczego jakości powietrza (POP).

3.2.1.2 Zagrożenia

W zakładach kontrolowanych przez WIOŚ w Szczecinie źródłami zanieczyszczeń do powietrza są procesy technologiczne, kotłownie węglowe, kotłownie na biomasę, kotły utylizacyjne, które nie posiadają urządzeń redukujących emisję, kotły olejowe, spalarnia odpadów medycznych oraz obrót substancjami zubożającymi warstwę ozonową (kontrolowanymi). Do tej pory w poszczególnych zakładach kontrole nie wykazały przekroczenia dopuszczalnych wielkości emisji do powietrza.

3.2.1.3 Wnioski

Najważniejszym problemem występującym na terenie gminy Dygowo jest dotrzymanie norm jakości powietrza w zakresie stężeń pyłu PM₁₀, którego źródłem jest tzw. niska emisja. W celu poprawy jakości powietrza należałoby skierować działania inwestycyjne na rozwój centralnych systemów ogrzewania lub zamianę kotłów opalanych paliwami stałymi na kotły olejowe bądź gazowe. Nie stwierdzono przekroczeń średniorocznych dopuszczalnych stężeń pozostałych badanych zanieczyszczeń: SO₂, NO₂, i benzenu. Wartości były znacznie niższe od norm dopuszczalnych. W sezonie grzewczym obserwowano nieznaczny wzrost zanieczyszczeń SO₂. W przypadku NO₂ i benzenu nie obserwowano podobnej zależności.

3.3 Powierzchnia ziemi

3.3.1 Gleby

3.3.1.1 Stan aktualny

Na terenie gminy Dygowo największy udział mają gleby II–IV klasy, zajmują one powierzchnię ok. 40,2 %.

Większość gleb ornych jest zaliczanych do wysokich klas bonitacyjnych- IIIb, IV a i IV b, które obejmują 89% gruntów ornych. Gleby łąkowe w większości zaliczono do II, IV, oraz V klasy i zajmują łącznie 89% użytków zielonych.

Dokonano wyceny kompleksów przydatności gleb, z której wynika, że najwięcej gleb ornych reprezentuje typ żytni b. dobry (38,6%), pszeniczny dobry (21,6%), żytni dobry (14,6%).

Gleby łąkowe to w większości typ 2 z (60%).

Użytki zielone występują głównie w lokalnych obniżeniach, którymi spływają ciekły w kierunku Parsęty. Również w samej dolinie Parsęty znajdują się użytki zielone.

3.3.1.2 Zagrożenia

Głównym zagrożeniem powierzchni ziemi są erozja, odpady i chemizacja rolnictwa, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych. Negatywny wpływ na powierzchnię ziemi może mieć również postępująca urbanizacja i osadnictwo, między innymi ze względu na zmianę sposobu użytkowania gleby, powstawanie odpadów, wytwarzanie ścieków. Szczegółowe informacje na temat odpadów na terenie gminy zawiera *Plan Gospodarki Odpadami dla gminy Dygowo na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2021*.

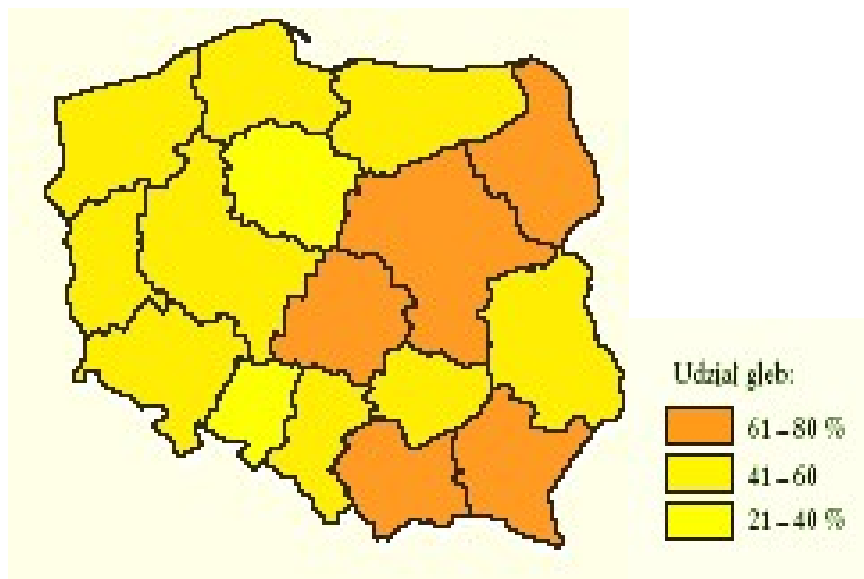
Erozja gleb to proces niszczenia (zmywania, żłobienia, wywiewania) wierzchniej warstwy gleby wywołany siłą wiatru i płynącej wody. Erozję gleb przyspiesza działalność gospodarcza człowieka: nadmierny wyrąb lasów, niszczenie szaty roślinnej, nieprawidłowa uprawa gruntów i dobór roślin uprawnych, odwadnianie bagien itp. w zależności od bezpośredniego czynnika sprawczego wyróżnia się erozję: wietrzną (eoliczną), wodną, wodnogravitacyjną (ruchy masowe) oraz uprawową. Masowo występuje erozja wietrzna oraz wodna (powierzchniowa i wąwózowa).

Erozja wietrzna (eoliczna) polega na wywiewaniu odspojonych cząstek gruntu, a następnie ich przemieszczaniu, sortowaniu i osadzaniu. Zagrożenie gleb erozją wietrzną ocenia się przy pomocy 3-stopniowej skali, uwzględniając rzeźbę terenu, pokrycie powierzchni roślinnością (lesistość) oraz rodzaj gleby. Najbardziej narażone na erozję wietrzną są piaski luźne drobnoziarniste i utwory murszowe, na których silne zagrożenie występuje już nawet w terenie płaskim o lesistości 25.

Zmiany klimatu spowodowane globalnym ociepleniem, charakteryzujące się wzrostem temperatur oraz niewielkimi opadami w okresie letnim, powodują wystąpienie zjawiska suszy, a co za tym idzie znaczne obniżenie poziomu wód gruntowych. Prowadzi to do pogłębiających się niedoborów wody.

Chemizacja rolnictwa na terenie gminy jest mała w stosunku do całego kraju. Poniższa mapa przedstawia ocenę stanu zakwaszenia gleb w województwie zachodniopomorskim w porównaniu do innych obszarów Polski.

Zarówno erozja jak i ekstensywna gospodarka rolna powodują wyjałowienie gleby, a więc jej degradację.

RYSUNEK NR 7 Ocena stanu zakwaszenia gleb użytków rolnych Polski w latach 2002-2005⁵

3.3.1.3 Wnioski

Główne zagrożenia dla powierzchni ziemi na terenie gminy Dygowo to:

- degradacja gleb, erozja, zakwaszenie
- pogłębiające się niedobory wody, zwłaszcza w okresie letnim,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych,
- zanieczyszczenie atmosfery,
- chemizacja rolnictwa,
- wprowadzanie do gleby nieoczyszczonych ścieków komunalnych,
- urbanizacja i osadnictwo.

3.3.2 Zasoby surowców naturalnych

3.3.2.1 Stan aktualny

Na obszarze gminy Dygowo występują następujące surowce naturalne:

Surowce energetyczne:

w okolicach Wrzosowa znajdują się pokłady ropy naftowej i gazu ziemnego. W rejonie Jazów odbywa się wydobywanie gazu ziemnego. W planie w 1966 roku zajęto obszar terenów górniczych dla wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego – „Wrzosowo”.

⁵ Źródło: *Ochrona środowiska 2006*, Główny Urząd Statystyczny

Gliny morenowe:

w okolicy Dygowo znajdują się gliny, które mogą być wykorzystywane do produkcji cegły i drenów.

Torfy:

znaczne obszary torfowisk występują na terenie gminy Dygowo. Większość użytków zielonych zajmuje stanowiska torfowe.

Na terenie gminy istnieją wyrobiska po eksploatacji kruszyw, które wymagają rekultywacji. Są to niewielkie powierzchnie nieprzekraczające 1 ha. Zwykle są to wyrobiska o niewielkiej głębokości, czynne czasowo w miarę potrzeb. Eksploatacja kopalin powoduje powstawanie w środowisku naturalnym zmian często nieodwracalnych. Ograniczenie się eksploatacji do jednej warstwy z równoczesnym przenoszeniem się z eksploatacją na inne złoża, powoduje niszczenie terenów oraz pozostawianie wartościowych partii złóż. Wynikiem takiej działalności jest pokrycie terenu wyrobiskami, często nie zagospodarowanymi. Aby ograniczyć negatywny wpływ eksploatacji kopalin na środowisko należy eliminować „dziką eksploatację” i nie dopuszczać do podejmowania wydobycia kopalin bez wymaganej koncesji.

3.3.2.2 Wnioski

Szczególnym zagrożeniem dla środowiska jest nielegalna eksploatacja kopalin. Niekontrolowane wydobycie złóż: piaski i żwiry występuje na obszarze gminy. Problemem również jest powstawanie „dzikich wysypisk śmieci” poprzez umieszczanie w wyrobiskach odpadów. Poważne zagrożenie dla środowiska stanowią otwarte wyrobiska poeksploatacyjne po kopalniach odkrywkowych.

3.4 Walory przyrodnicze i krajobrazowe

3.4.1 Lasy

Lasy mają istotne znaczenie gospodarcze i są kluczowym elementem bezpieczeństwa ekologicznego oraz mają szczególne znaczenie w ochronie środowiska naturalnego. Lasy publiczne podlegają administracji Nadleśnictwa Gościno, które podlega Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinku.

Na terenie gminy Dygowo lasy zajmują powierzchnię 2325,9 ha. Lesistość gminy wynosi 17,70 % czyli poniżej średniej dla województwa zachodniopomorskiego.

Lasy niepaństwowe składają się z czterech większych kompleksów (o powierzchni powyżej 100 ha) w obrębie terenów wsi: Kłopotowo i osiem kompleksów leśnych o powierzchni od 50 – 100 ha (południowa część gminy). Poza tym występuje szereg mniejszych powierzchni leśnych rozrzuconych po całym obszarze gminy.

Większość lasów gminy stanowią drzewostany iglaste, głównie sosna. Stanowią one około 85 % ogólnej powierzchni leśnej. Pozostałe 15 % stanowią drzewostany liściaste o przewadze olszy, brzozy i dębu.

W zależności od warunków glebowych, klimatycznych i wodnych wytworzyły się różne typy siedliskowe lasów.

Około 40 % powierzchni leśnej zajmuje las mieszany, posiadający drzewostany wielogatunkowe z przewagą sosny, świerka i dębu. Występuje on głównie we wschodniej części gminy oraz na mniejszych powierzchniach na pozostałym obszarze.

Znaczną powierzchnię, głównie w centralnej części gminy, zajmują lasy na siedlisku boru mieszanego świeżego i boru świeżego. W drzewostanie dominuje sosna z domieszką świerku i brzozy.

W dnach dolin rzecznych i zagłębieniach terenowych występują lasy, na siedliskach wilgotnych (olchy, lasy mieszane wilgotne, itp.).

W strukturze wieku dominują lasy młode w wieku do 40 lat. Większe powierzchnie lasów starszych w wieku poniżej 60 lat występują w północno – wschodniej części gminy .

Z uwagi na znaczny udział gleb słabych i bardzo słabych możliwości w zakresie zalesień są znaczne. Gleby klasy VI oraz nieużytki, a więc tereny kwalifikujące się do zalesienia zajmują łącznie powierzchnię 310,56 ha (w tym nieużytki 100,01 ha).

Granice polno – leśne w sąsiedztwie większych kompleksów leśnych są naturalnie ukształtowane za wyjątkiem niewielkich fragmentów granic, które stanowią enklawy i półenklawy leśne o bardzo niskiej bonitacji gleb. Należy dążyć do wyrównania tych granic poprzez leśne uproduktywnianie lub zmianę gruntów leśnych na użytki rolnicze (gdy grunty leśne wykazują wyższą bonitację i są przydatne dla rolnictwa).

Biorąc pod uwagę lesistość gminy, wskaźnik nasycenia terenu gminy zadrzewieniami łącznie z sadami i parkami powinien wynieść 4 % ogólnej powierzchni użytków rolnych.

Realizując zadrzewienia należy brać pod uwagę następujące lokalizacje:

- szlaki komunikacyjne
- wiejskie tereny budowlane
- nieużytki rolnicze i przemysłowe o pow. do 0,10 ha
- brzegi rzek i zbiorników wodnych
- obszary źródliskowe oraz strefy ujęć wody

Zadrzewienia powinny być zakładane w formie rzędowej, pasowej, kępowej i powierzchniowej. Formy rzędowe należy preferować głównie na terenach meliorowanych oraz wzdłuż szlaków komunikacyjnych. Na pozostałych terenach należy dążyć do zadrzewień pasowych, kępowymi powierzchniowymi z uwagi na silniejsze biocenotyczne oddziaływanie takich form na otoczenie oraz większą ich odporność na ewentualne zagrożenie z zewnątrz.

3.4.2 Formy ochrony przyrody

Pojęcie ochrona przyrody oznacza najczęściej działania podejmowane w celu zabezpieczenia i zachowania całości przyrody lub jej poszczególnych składników przed zagrożeniami mogącymi spowodować jej zniszczenie lub przekształcenie. W Polsce formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary

chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowisko dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Rezerваты przyrody są to obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi. Rezerваты przyrody mogą być:

□ ścisłe – w takich rezerwach nie dopuszcza się jakiegokolwiek ingerencji człowieka – dzięki temu możemy obserwować, jak w naturalny sposób przebiegają pewne procesy przyrodnicze np. jak następuje sukcesja ekologiczna;

□ częściowe – w takich rezerwach człowiek może wykonywać pewne działania, które służą ochronie przyrody, np. na terenach, na których ochronie podlega zbiorowisko łąkowe regularnie prowadzi się wykaszanie (jeżeli łąka nie byłaby wykaszana, w drodze sukcesji ekologicznej zmieniałaby się w las). Łąki są zbiorowiskami, które zwykle powstały przez działalność człowieka, mają duże znaczenie kulturowe i wzbogacają różnorodność biologiczną.

„Stramniczka”– rezerwat torfowiskowy, o powierzchni 94,49 ha, utworzony 27 września 2007 r. (Rozporządzenie Nr 53/2007 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 27 września 2007; Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego Nr 102, Szczecin, dnia 9 października 2007, poz. 1751), w województwie zachodniopomorskim, w powiecie kołobrzeskim, w gminie Dygowo. Celem ochrony jest zachowanie torfowiska wysokiego typu bałtyckiego i mszarników wrzośca bagiennego (*Erica tetralix*).

Ochronę gatunkową regulują:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 września 2001 r. w sprawie określenia listy gatunków zwierząt rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową ścisłą i częściową oraz zakazów dla danych gatunków i odstępstw od tych zakazów (Dz. U. z 2001 r. Nr 130, poz. 1456).
- Uchwała Nr X/46/75 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie z dnia 17 listopada 1975 r. w sprawie stref chronionego krajobrazu opublikowana w Dz. Urz. Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie Nr 9, poz.49 z 1975 r.

Na terenie gminy są 62 pomniki przyrody, w tym 60 wprowadzonych Uchwałą Rady Gminy.

TABELA NR 7 Pomniki przyrody objęte ochroną na terenie gminy Dygowo

Najbliższa miejscowość	Nazwa	Opis obiektu
Świelubie	bluszcz pospolity (kwitnący)	Poj. drzewo, ob.63 cm, wys. 8 m.
Pustary	buk pospolity odm. czerwonolistna	Poj. drzewo, ob.360 cm, wys. 24 m.
Błąd	buk pospolity odm. czerwonolistna	Poj. drzewo, ob.396 cm, wys. 26 m.

*Program ochrony środowiska dla **gminy Dygowo** na lata 2010 – 2013, z perspektywą
na lata 2014 – 2017*

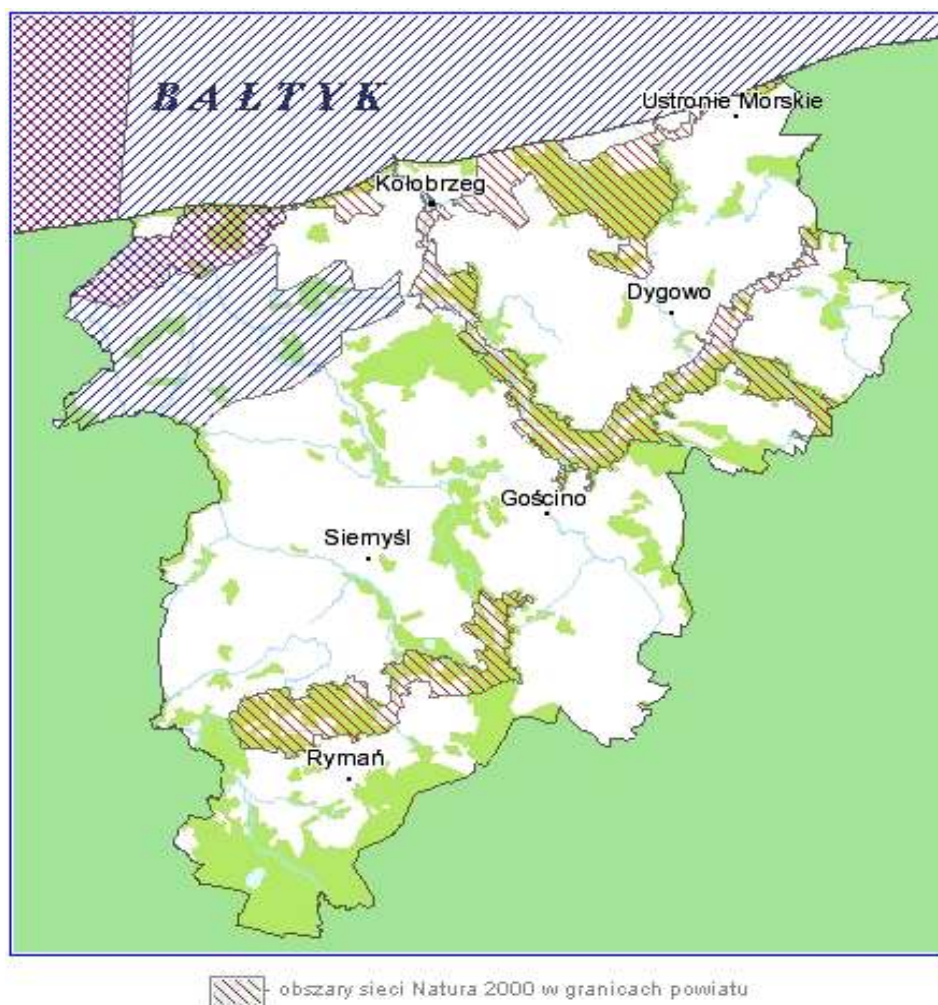
Pustary	buk pospolity	Poj. drzewo, ob.253 cm, wys. 24 m.
Piotrowice	buk pospolity	Poj. drzewo, ob.410 cm, wys. 27 m.
Miechęcino	buk pospolity	Poj. drzewo, ob.485 cm, wys. 20 m.
Dygowo	buk pospolity	Poj. drzewo, ob.425 cm, wys. 26 m.
Włoscibórz	dąb szypułkowy	aleja, ob. b.d., wys. b.d..
Piotrowice	dąb szypułkowy	grupa drzew, ob.330-460 cm, wys. 26 m.
Piotrowice	dąb szypułkowy	grupa drzew, ob.370-580 cm, wys. 26 m.
Pustary	dąb szypułkowy	Poj. drzewo, ob.306 cm, wys. 26 m.
Jazy	dąb szypułkowy	Poj. drzewo, ob.320 cm, wys. 24 m.
Pustary	dąb szypułkowy	Poj. drzewo, ob.290 cm, wys. 25 m.
Pustary	dąb szypułkowy	Poj. drzewo, ob.305 cm, wys. 26 m.
Pustary	dąb szypułkowy	Poj. drzewo, ob.342 cm, wys. 26 m.
Pustary	dąb szypułkowy	Poj. drzewo, ob.435 cm, wys. 26 m.
Skoczów	dąb szypułkowy	Poj. drzewo, ob.350 cm, wys. 24 m.
Wrzosowo	dąb szypułkowy	Poj. drzewo, ob.461 cm, wys. 25 m.
Piotrowice	dąb szypułkowy	Poj. drzewo, ob.483 cm, wys. 26 m.
Stojkowo	dąb szypułkowy	Poj. drzewo, ob.410 cm, wys. 24 m.
Bardy	dąb szypułkowy	Poj. drzewo, ob. b.d., wys. b.d.
Pustary	grab pospolity	Poj. drzewo, ob.225 cm, wys. 18 m.
Skoczów	grab pospolity	Poj. drzewo, ob.190 cm, wys. 20 m.
Skoczów	grab pospolity	Poj. drzewo, ob.261 cm, wys. 14 m.
Skoczów	grab pospolity	Poj. drzewo, ob.265 cm, wys. 18 m.
Skoczów	jodła pospolita (biała)	Poj. drzewo, ob.210cm, wys. 24 m.
Skoczów	jodła pospolita (biała)	Poj. drzewo, ob.342 cm, wys. 24 m.
Skoczów	jodła pospolita (biała)	Poj. drzewo, ob.342 cm, wys. 24 m.
Skoczów	jodła pospolita (biała)	Poj. drzewo, ob.205 cm, wys. 21 m.
Skoczów	klon jawor	Poj. drzewo, ob.340 cm, wys. 22 m.
Pustary	lipa drobnolistna	Poj. drzewo, ob.480 cm, wys. 20 m.
Dygowo	lipa drobnolistna	Poj. drzewo, ob.416 cm, wys. 24 m.
Wrzosowo	lipa drobnolistna	Poj. drzewo, ob.410 cm, wys. 27 m.
Piotrowice	lipa drobnolistna	Poj. drzewo, ob.470 cm, wys. 26 m.
Pustary	modrzew europejski	Poj. drzewo, ob.360 cm, wys. 25 m.
Pustary	modrzew europejski	Poj. drzewo, ob.278 cm, wys. 25 m.
Pustary	modrzew europejski	Poj. drzewo, ob.325 cm, wys. 25 m.
Skoczów	platan klonolistny	Poj. drzewo, ob.388 cm, wys. 24 m.
Skoczów	sosna czarna	Poj. drzewo, ob.320 cm, wys. 22 m.
Włoscibórz	sosna pospolita	grupa drzew, ob.265-348 cm, wys. 22 m.
Pustary	świerk biały	Poj. drzewo, ob.230 cm, wys. 24 m.
Miechęcino	świerk kłujący	Poj. drzewo, ob.273 cm, wys. 21 m.
Skoczów	świerk kłujący	Poj. drzewo, ob.256 cm, wys. 22 m.
Skoczów	świerk kłujący	Poj. drzewo, ob.256 cm, wys. 22 m.
Skoczów	świerk kłujący	Poj. drzewo, ob.188 cm, wys. 22 m.
Skoczów	świerk kłujący	Poj. drzewo, ob.238 cm, wys. 22 m.
Jazy	topola biała	Poj. drzewo, ob.445 cm, wys. 27 m.
Jazy	topola biała	Poj. drzewo, ob.385 cm, wys. 26 m.
Dygowo	topola biała	Poj. drzewo, ob.614 cm, wys. 226 m.
Skoczów	topola biała	Poj. drzewo, ob.308 cm, wys. 27 m.
Skoczów	topola biała	Poj. drzewo, ob.360 cm, wys. 27 m.
Skoczów	topola kanadyjska	Poj. drzewo, ob.620 cm, wys. 27 m.

Źródło: <http://www.wzp.pl/srodowisko/formy ochrony przyrody/pomniki przyrody16.htm>

3.4.3 Sieć NATURA 2000

Sieć ekologiczna Natura 2000 jest najbardziej kompleksową i spójną oraz najlepiej legislacyjnie przygotowaną europejską siecią ekologiczną, mającą na celu zapewnienie trwałej egzystencji ekosystemom. Do jej utworzenia zobligowane są wszystkie kraje Wspólnoty oraz wszystkie kraje akcesyjne w okresie przygotowawczym, przed przystąpieniem do Unii Europejskiej. Koncepcja sieci opiera się na tradycyjnych metodach ochrony przyrody gatunkowej i obszarowej, a celem jej jest zwiększenie skuteczności działań ochronnych poprzez utworzenie kompletnej i spójnej metodycznie i funkcjonalnie sieci obszarów wraz z procedurą weryfikacji wyboru poszczególnych elementów sieci. W funkcjonowaniu sieci wprowadzona będzie zasada integracji ochrony przyrody z różnymi sektorami działalności ludzkiej. Jednym z podstawowych warunków skuteczności ochrony przyrody jest uczestnictwo społeczności lokalnych w tworzeniu planów ochrony obszarów włączonych do sieci. Obszary chronione obejmują zarówno Specjalne Obszary Ochrony wytypowane dla ochrony siedlisk i gatunków na podstawie Dyrektywy Siedliskowej oraz Obszary Specjalnej Ochrony wytypowane jako istotne miejsca lęgowe dla gatunków ptaków mocy Dyrektywy Ptasiej i jako ważne miejsca przystankowe na szlakach wędrówek ptaków migrujących.

- Działania ochronne i konserwatorskie:
- Zabiegi pielęgnacyjne pomników drzew,
- Realizacja planu ochrony parku krajobrazowego,
- Popularyzacja idei ochrony przyrody poprzez organizację wystaw, konkursów,

RYSUNEK NR 8 Sieć Natura 2000 na terenie gminy Dygowo.

Źródło: <http://www.przyroda.powiat.kolobrzeg.pl/>

Podstawą prawną do utworzenia sieci Natura 2000 w Polsce są dwie dyrektywy unijne:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) – wyznaczono na podstawie Dyr. Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, tzw. Dyrektywy Ptasiej,
- specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) – wyznaczone na podstawie Dyr. Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. Dyrektywa Siedliskowa.

Zgodnie z ustawą ochrona przyrody ma na celu: utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zachowanie różnorodności gatunkowej, zachowanie dziedzictwa geologicznego, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków i ekosystemów, kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody oraz przywracanie do stanu właściwego zasobów i składników przyrody. Cele te realizowane są poprzez objęcie wybranych obszarów lub obiektów szczególnymi formami ochrony przyrody.

Część gminy Dygowo objęta jest Europejską Siecią Ekologiczną Natura 2000. Na terenie gminy Dygowo znajdują się dwa specjalne obszary ochrony siedlisk (OSO) - [Special Areas of Conservation - SAC] wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady Nr 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. Dyrektywa siedliskowa:

Obszar Trzebiatowsko - Kołobrzeski Pas Nadmorski (PLH 3200017) Ostoja obejmuje najlepiej zachowany fragment zróżnicowanego geomorfologicznie wybrzeża Bałtyku: brzegi klifowe, wydmy, mierzeje, odcinające lagunowe jeziora przymorskie, płytkie ujścia rzek. Ostoja odznacza się wysokim stopniem reprezentatywności siedlisk, typowych dla południowego wybrzeża Morza Bałtyckiego. Głównym walorem obszaru jest bardzo dobry stan zachowania typowych biotopów tworzących pas nadmorski, w szczególności kompleksu wybrzeża akumulacyjnego z borami bażynowymi. W obrębie ostoji występuje szereg skupień roślinności halofilnej. Łącznie stwierdzono tu 17 rodzajów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Bogata lista gatunków roślin naczyniowych (ponad 1000 gatunków) zawiera dużą liczbę taksonów roślin chronionych, zagrożonych i rzadkich (136 gatunków) w tym 42 gatunki chronione, 3 uwzględnione w Czerwonej Księdze Roślin Polski, 57 gatunków zagrożonych na Pomorzu i w Wielkopolsce. Stwierdzono tu także 7 gatunków zwierząt z załącznika II dyrektywy. Zagrożeniem dla obszaru jest presja rekreacyjna w pasie przymorskim, ekspansja zabudowy i infrastruktury, jak również eutrofizacja w wyniku rzutu ścieków, zmiany sukcesyjne związane z zaniechaniem użytkowania łąk i pastwisk, zaprzestanie wypasu powoduje także redukcje lęgowej populacji siewkowatych, melioracje, regulacje cieków, eksploatacja wód podziemnych, spadek poziomu wód gruntowych, melioracje bagien, zanieczyszczenia wód, eutrofizacja i wypływanie jezior.

Obszar Dorzecze Parsęty (PLH 3200007) Obszar obejmuje dolinę rzeki Parsęty, od źródeł koło Parsęcka aż po strefę ujściową w Kołobrzegu. Obszar o powierzchni 28 010 ha. Dorzecze Parsęty obejmuje szereg ważnych siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Łącznie zidentyfikowano ich 25, tworzących mozaikę i pokrywających ponad 50% powierzchni obszaru. Często są to siedliska bardzo rzadkie bądź unikatowe w skali kraju i Europy. Wiele z nich jest ważnym biotopem dla cennej fauny, która podlega ochronie na podstawie konwencji międzynarodowych. Stwierdzono tu występowanie 13 gatunków z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej.

Obszary włączone do sieci Natura 2000 nie stają się automatycznie parkiem narodowym czy krajobrazowym albo rezerwatem przyrody. Jedyne, co należy na tych obszarach zrobić, to zachować ostoje w dobrym stanie. Pociąga to konsekwencje dla działalności gospodarczej na tych terenach. Działalność taka powinna być prowadzona w ściśle określonych formach, które zapewniać powinny zachowanie ostoji w pożądanym stanie, a tym samym dziedzictwa przyrodniczego dla nas i dla przyszłych pokoleń.

3.4.4 Zagrożenia obszarów chronionych

Wszystkie zagrożenia środowiska przyrodniczego, dotyczą również obszarów chronionych. Część tych zagrożeń może być jednak szczególnie groźna właśnie dla takich obszarów. Na terenie gminy ich ilość nie jest wielka a ich intensywność nie jest zbyt wysoka. Tym niemniej kilka z nich występuje i w większości są pochodzenia antropogenicznego.

Do istotnych zagrożeń w Dorzeczu Parsęty należy:

- Zmienianie stosunków wodnych powodujące odwadnianie mokradeł
- Zaniechanie wypasu oraz zarzucenie koszenia łąk świeżych i podmokłych oraz torfowisk mechowiskowych
- Kłusownictwo ryb łososiowatych
- Zalesianie torfowisk i podmokłych łąk
- Intensyfikacja użytkowania łąk lub zamiana ich w grunty orne, zalewanie łąk i torfowisk
- Zbiorniki retencyjne, hodowla ryb
- Nieuporządkowana gospodarka wodno - ściekowa oraz gospodarka odpadami
- "Dzikie wysypiska" śmieci

3.5 Infrastruktura techniczna

3.5.1 Gospodarka wodno – ściekowa

3.5.1.1 Zaopatrzenie w wodę, kanalizacja i oczyszczalnie ścieków

Na terenie gminy Dygowo istnieje sieć wodociągowa o długości 77,1 km. Z sieci wodociągowej w gminie Dygowo korzysta 96,5 % ogółu liczby mieszkańców. Sieć kanalizacyjna wynosi 56,9 km i korzysta z niej 49,4% ogółu liczby mieszkańców.

TABELA NR 8 Dane dotyczące sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie gminy Dygowo.

Urządzenia sieciowe	Długość czynnej sieci	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]
Sieć wodociągowa	77,1 km	848
Sieć kanalizacyjna	56,9 km	583

Źródło: www.stat.gov.pl stan na 2008 r. najnowsze dane dostępne na stronach GUS

W roku 2006 prowadzenie gospodarki wodno - ściekowej przekazano Miejskim Wodociągom i Kanalizacji Sp. z o. o. w Kołobrzegu. Obecnie na terenie gminy w ramach programu „Zintegrowana gospodarka wodno - ściekowa dorzecza Parsęty” zrealizowana została inwestycja finansowana z Funduszu Spójności. Wartość kontraktu wyniosła 11 146 909,42 euro. Zakres robót obejmował budowę i wymianę 59 km sieci wodociągowej, budowę 55 km sieci kanalizacyjnej, budowę 19 pompowni ścieków, likwidację 3 oczyszczalni ścieków i 11 ujęć wody. Po zakończeniu prac, praktycznie 100 % ludności (z wyjątkiem kilku nieruchomości na koloniach) jest zaopatrywana w wodę z 3 ujęć wody. Ujęcie w Skoczewie zaopatruje w wodę Skoczów, Wrzosowo, Łykowo i Jazy, ujęcie we Włosziborzu zaopatruje Włoszibórz, Piotrowice i Kłopotowo, pozostała część gminy zaopatrywana jest w wodę z ujęcia w Bogucinie. Całkowicie wyłączona została z eksploatacji sieć wodociągowa wykonana z rur AC w takich miejscowościach jak Dygowo, Czernin, Pustary, Włoszibórz, Piotrowice, Kłopotowo, Wrzosowo, Łykowo.

Nazwa ujęcia (lokalizacja, gm. Dygowo) **Włóscibórz**

1. Wydajność rzeczywista urządzeń do ujmowania i uzdatniania wody, średnia dobową - 35 m³/d.
2. Wydajność potencjalna istniejących urządzeń do ujmowania i uzdatniania wody, średnia dobową - 60 m³/d.

Nazwa ujęcia (lokalizacja, gm. Dygowo) **Skoczów**

1. Wydajność rzeczywista urządzeń do ujmowania i uzdatniania wody, średnia dobową - 143 m³/d.
2. Wydajność potencjalna istniejących urządzeń do ujmowania i uzdatniania wody, średnia dobową - 300 m³/d.

Niemal wszystkie nieruchomości z terenu gminy Dygowo zostaną podłączone do kanalizacji sanitarnej, a całość ścieków z terenu gminy Dygowo jest odprowadzana do oczyszczalni ścieków w Grzybowie (na terenie gminy Kołobrzeg).

TABELA NR 9 Dane dotyczące oczyszczalni ścieków komunalnych w Grzybowie na terenie gminy Kołobrzeg.

Nazwa	Przepustowość (m ³ /d)		Pozwolenie wodno prawne na eksploatację	
	Obliczeniowa	Dopływ rzeczywisty	Data wydania	Data ważności
Oczyszczalnia ścieków komunalnych w Grzybowie (gmina Kołobrzeg)	28 000	15 500	04.08.2003 r.	31.12.2013r.

Źródło: Dane z UG Kołobrzeg.

3.5.2 Energetyka

3.5.2.1 Ciepłownictwo

Zmiany klimatyczne, kwaśne deszcze, dziura ozonowa, degradacja chemiczna gleb są wynikiem działalności człowieka wpływającej na środowisko. Emisja do atmosfery gazów: dwutlenku węgla, dwutlenku siarki, tlenków azotu jest głównym problemem ekologicznym. Źródłem tych gazów jest spalanie paliw, głównie dla celów energetycznych. Należy podejmować, więc działania zmierzające do zmniejszenia energochłonnych procesów produkcyjnych, zmianę struktury zużywanych paliw, a także wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz bezemisyjnych. W Polsce głównym źródłem energii cieplnej jest węgiel kamienny.

W gminie nie ma wiele obiektów lub urządzeń służących do wytwarzania energii elektrycznej przy wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii.

W gminie Dygowo nie ma kotłowni rejonowych, ani sieci ciepłowniczej. Obiekty publiczne, wypoczynkowe, budynki wielorodzinne i osiedla budynków wielorodzinnych ogrzewane są

przez kotłownie wyposażone głównie w kotły gazowe. W gminie w zabudowie rozproszonej wykorzystywane są głównie piece na paliwo stałe.

3.5.2.2 Gazownictwo

Gmina Dygowo jednak mieści się w układzie sieci gazowej rozprowadzonej na swoim obszarze, wykorzystuje gaz ziemny pochodzący ze źródeł lokalnych. Na terenie gminy w miejscowości Jazy znajduje się Kopalnia Gazu Ziemnego Daszewo. Wydobywany tam gaz rurociągiem wysokiego ciśnienia wprowadzany jest do sieci ogólnej, natomiast poprzez rurociąg średniego ciśnienia jest rozprowadzany w sieci gminy. W sezonie grzewczym następuje więc wzrost emisji pyłowo – gazowej na terenach zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej. Coraz bardziej popularna staje się termomodernizacja budynków.

Sieć gazowa w gminie Dygowo ma długość 133 202 m z czego 18 059 m to sieć przesyłowa, a 115 143 to sieć rozdzielcza. 29,6 % ludności korzysta z istniejącej w gminie sieci gazowej

TABELA NR 10 Sieć gazowa na terenie gminy Dygowo

Urządzenia sieciowe	Długość czynnej sieci	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]
Sieć gazowa	133 202 m	603

Źródło: www.stat.gov.pl stan na 2008 r. najnowsze dane dostępne na stronach GUS

3.5.3 Zaopatrzenie w energię

Zaopatrzenie terenów osadniczych i aktywizacji gospodarczej gminy Dygowo w energię elektryczną zapewniają istniejące i ewentualnie rozbudowane sieci elektroenergetyczne średniego napięcia 15 kV wyprowadzone z G.P.Z. 110/15 kV w Kołobrzegu, Gościnie i Białogardzie.

Zasilanie terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i aktywizację gospodarczą zapewnią istniejące i rozbudowane sieci nn wyprowadzone z poszczególnych stacji transformatorowych 15/0,4 kV.

Przy rozbudowie i budowie nowych odcinków linii napowietrznych SN-15 kV należy zachować strefy ograniczonego użytkowania 7,5 m od osi linii w obydwie strony.

W strefie ograniczonego użytkowania, o której mowa w ust. 3 zakazuje się lokalizacji wszelkiej zabudowy i nasadzeń zieleni wysoką. W przypadku kolizji projektowanego zagospodarowania z istniejącą infrastrukturą elektroenergetyczną koszty usunięcia kolizji poniesie inwestor bezpośredni przy ewentualnym współudziale Urzędu Gminy Dygowo.

W miarę potrzeb wykonywane będą przez Energetykę Koszalińską S.A. modernizacje remonty i rozbudowy istniejącej sieci elektroenergetycznej SN – 15 kV i nn. 0,4 kV oraz budowa nowych niezbędnych stacji transformatorowych 15/0,4 kV.

Przebieg istniejących linii energetycznych SN– 15 kV oraz rozmieszczenie stacji transformatorowych 15 / 0,4 kV pokazano na załączonym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Dygowo.

Biorąc pod uwagę aktualny stan zasilania gminy Dygowo w energię elektryczną uznaje się go za dobry – moc zainstalowana przekracza aktualne zapotrzebowanie, głównie ze względu na spadek produkcji rolnej.

System oświetlenia ulic poszczególnych miejscowości gminy jest przestarzały, energochłonny i wymaga wymiany na nowocześniejszy, energooszczędny i lepiej sterowany.

3.5.4 Gospodarka odpadami⁶

Z terenu gminy Dygowo w roku 2009 MZZDiOŚ w Kołobrzegu Sp. z o. o. zebrał następujące ilości odpadów:

- kod 17 09 04 – 8,02 Mg,
- kod 20 03 01 – 244,57 Mg,
- kod 20 03 07 – 14,13 Mg.

Całość zebranych przez MZZDiOŚ odpadów trafiła do kompostowni i została poddana procesom odzysku R3 - recykling lub regeneracja substancji organicznych, które nie są stosowane jako rozpuszczalniki (włączając kompostowanie i inne biologiczne procesy przekształcania).

Przedsiębiorstwo wielobranżowe „Agora – 2” Sp. z o. o. w 2009 r. zebrało 222,50 Mg odpadów o kodzie 20 03 01.

Zakład Usługowo - Handlowy „JOD – KAR” w 2009 r. zebrał 234,00 Mg odpadów o kodzie 20 03 01.

Razem z terenu gminy Dygowo zebrano 715,20 Mg niesegregowanych odpadów komunalnych.

Przeprowadzone porównanie szacunkowej ilości wytworzonych zmieszanych odpadów komunalnych – **812,46 Mg** z terenu gminy Dygowo w roku 2009 z ilością zebranych zmieszanych odpadów komunalnych **715,20 Mg** wskazuje na dobry, chociaż nadal nie wystarczający stopień efektywności systemu zbierania zmieszanych (niesegregowanych) odpadów komunalnych.

⁶ Gospodarka odpadami w gminie Dygowo została szczegółowo opracowana w „Planie gospodarki odpadami dla gminy Dygowo na lata 2010 – 2013, z perspektywą na lata 2014 – 2021”

Odpady zbierane selektywnie – na terenie gminy Dygowo w 2007 i 2008 roku zbierano selektywnie następujące rodzaje odpadów:

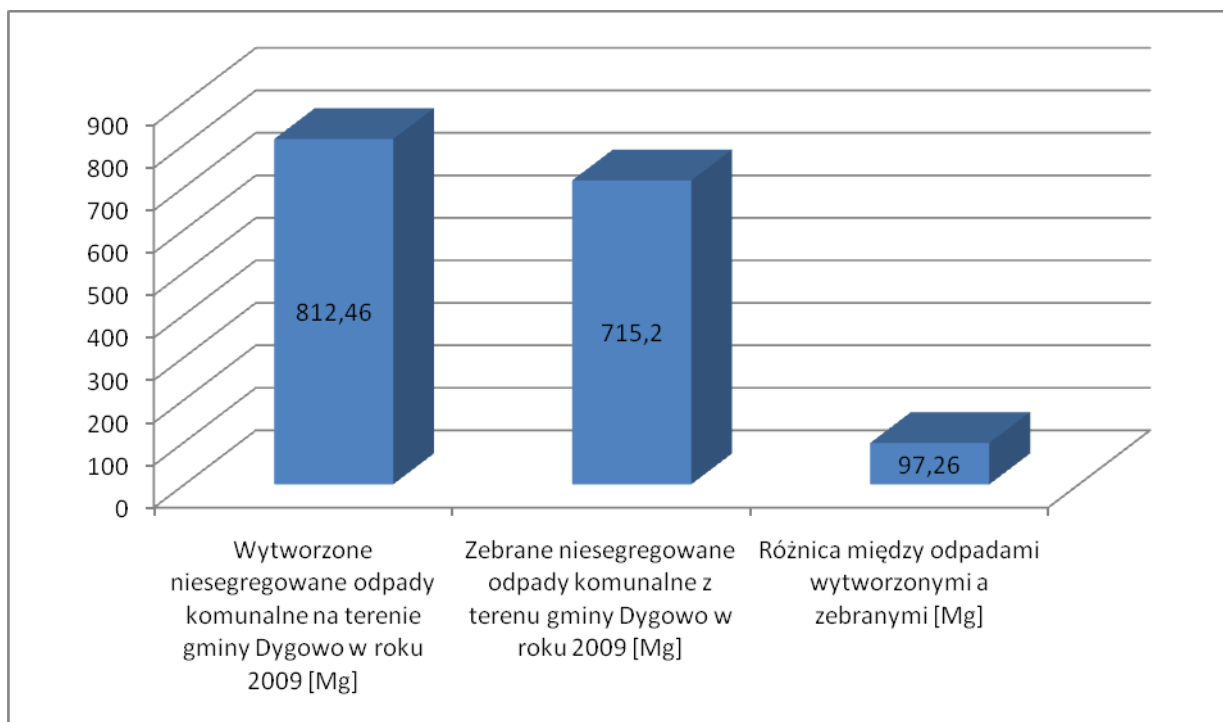
- tworzywa sztuczne 35,55 Mg,
- papier tektura 1,75 Mg,
- szkło 53,56 Mg.

W 2009 r. z terenu gminy zebrano 90,86 Mg odpadów w trakcie selektywnej zbiórki odpadów. 62,15 Mg poddano odzyskowi.

TABELA NR 11 Porównanie ilości niesegregowanych odpadów komunalnych wytworzonych i zebranych na terenie gminy Dygowo

Wytworzone niesegregowane odpady komunalne na terenie gminy Dygowo w roku 2009 [Mg]	Zebrane niesegregowane odpady komunalne z terenu gminy Dygowo w roku 2009 [Mg]	Różnica między odpadami wytworzonymi a zebranymi [Mg]
812,46	715,20	97,26

Źródło: dane ankietowe UG, stan na 2009 r.

WYKRES NR 4 Ilości wytworzonych niesegregowanych odpadów komunalnych w porównaniu z ilością zebraną niesegregowanych odpadów komunalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z powyższej tabeli

3.5.5 Hałas

Hałas jest obecnie powszechnie spotykanym zjawiskiem wpływającym na klimat akustyczny. Przy dużym natężeniu i długim czasie oddziaływania hałas może stanowić duże zagrożenie dla ludzi i środowiska przyrodniczego.

Z uwagi na brak większych zakładów przemysłowych na terenie gminy Dygowo problem zagrożenia hałasem praktycznie nie istnieje. Jedynie pewne uciążliwości lokalne w tym zakresie mogą powodować małe zakłady przemysłowe i usługowe.

Hałas komunikacyjny jest jedynym czynnikiem mającym wpływ na klimat akustyczny gminy, jednak ma on znaczenie wyłącznie lokalne. Ruch drogowy jest tu jedynym źródłem hałasu.

Wnioski:

- przestrzeganie zasady, że hałas i wibracje nie mogą sięgać poza obręb działki, na której są wytwarzane,
- ustalenie dopuszczalnych natężeń hałasu dla terenów podlegających szczególnej ochronie,
- określenie zasad i warunków sytuowania zabudowy w stosunku do dróg o znacznej uciążliwości akustycznej.

3.5.6 Promieniowanie elektromagnetyczne

Wśród zidentyfikowanych, szkodliwych dla środowiska, rodzajów promieniowania powodowanego działalnością człowieka, wyróżnia się :

- **promieniowanie jonizujące**, pojawiające się w wyniku użytkowania zarówno wzbogaconych, jak i naturalnych substancji promieniotwórczych w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych,
- **promieniowanie niejonizujące**, pojawiające się wokół linii energetycznych wysokiego napięcia, radiostacji, pracujących silników elektrycznych oraz instalacji przemysłowych, urządzeń łączności, domowego sprzętu elektrycznego, elektronicznego itp., nadmierne dawki promieniowania działają szkodliwie na człowieka i inne żywe organizmy, stąd ochrona przed szkodliwym promieniowaniem jest jednym z ważnych zadań ochrony środowiska.

Promieniowanie jonizujące

Przy opracowywaniu zbiorczych ocen zagrożeń radiacyjnych dla ludzi i środowiska rozróżnia się zagrożenia pochodzące od radionuklidów naturalnych i sztucznych. Sytuację radiologiczną Polski określają poziomy promieniowania:

- Obecnych w środowisku radionuklidów naturalnych głównie radionuklidów szeregu uranowo-radowego, szeregu uranowo-aktynowego, szeregu torowego i potasu K-40 (radionuklidów o dużym połowicznym okresie zaniku w porównaniu z czasem istnienia Ziemi) oraz takich radionuklidów, jak H-3, Be-7, Na-22 i C-14, powstających

w wyniku oddziaływania promieniowania kosmicznego na pierwiastki występujące na powierzchni ziemi i w atmosferze,

- Radionuklidów pochodzenia sztucznego, które przedostały się do środowiska w wyniku prób z bronią jądrową lub zostały uwolnione z obiektów jądrowych i składowisk paliwa w trakcie ich normalnej eksploatacji lub w stanach awaryjnych (np. katastrofa elektrowni jądrowej w Czarnobylu), a także promieniowanie generowane przez różnego rodzaju urządzenia stosowane w diagnostyce medycznej, przemyśle, badaniach naukowych i innych dziedzinach działalności ludzkiej.

Ogólną sytuację radiacyjną w środowisku charakteryzują obecnie następujące wielkości podstawowe:

- Poziom promieniowania gamma, obrazujący zagrożenie zewnętrzne naturalnymi i sztucznymi źródłami promieniowania jonizującego, istniejące w środowisku lub wprowadzone przez człowieka,
- Stężenia naturalnych i sztucznych izotopów promieniotwórczych w komponentach środowiska, a w konsekwencji w artykułach spożywczych, obrazujące narażenie wewnętrzne ludzi w wyniku wchłonięcia izotopów drogą pokarmową.

Wymienione wielkości charakteryzuje naturalna zmienność, są one także w poważnym stopniu uzależnione od wprowadzonych do środowiska substancji promieniotwórczych w wyniku wybuchów jądrowych oraz katastrofy w Czarnobylu.

Biorąc pod uwagę informacje zawarte w roczniku statystycznym GUS, a także opierając się na aktualnym komunikacie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki w sprawie sytuacji radiacyjnej Polski w I kwartale 2002 r., należy stwierdzić, że rejestrowane obecnie w Polsce moce dawek promieniowania oraz zawartość cezu-137 w powietrzu i mleku (podstawowy wskaźnik reprezentujący skażenie promieniotwórcze materiałów środowiskowych oraz artykułów spożywczych sztucznymi izotopami promieniotwórczymi) utrzymują się na poziomie z 1985 r. tzn. z okresu przed awarią czarnobylską.

Promieniowanie niejonizujące

Głównymi źródłami promieniowania niejonizującego w środowisku są:

- Elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia,
- Stacje radiowe i telewizyjne,
- Łączność radiowa, w tym CB radio, radiotelefony i telefonia komórkowa,
- Stacje radiolokacji i radionawigacji.

Znaczenie tego oddziaływania w ostatnich latach rośnie. Powodowane jest to przez rozwój radiokomunikacji oraz powstawanie coraz większej liczby stacji nadawczych radiowych i telewizyjnych (operatorów publicznych i komercyjnych). Dodatkowymi źródłami promieniowania niejonizującego są stacje bazowe telefonii komórkowej, systemów przywoławczych, radiotelefonicznych, alarmowych komputerowych itp., pokrywających coraz gęstszą siecią obszary dużych skupisk ludności, jak również coraz powszechniej stosowane radiotelefony przenośne.

Wymieniony rozwój źródeł pól elektromagnetycznych powoduje zarówno ogólny wzrost poziomu tła promieniowania elektromagnetycznego w środowisku, jak też zwiększenie liczby i powierzchni obszarów o podwyższonym poziomie natężenia promieniowania. Należy jednak stwierdzić, że wzrost poziomu tła elektromagnetycznego nie zwiększa istotnie zagrożenia środowiska i ludności. W dalszym ciągu poziom promieniowania w tle pozostaje wielokrotnie niższy od natężeń, przy których możliwe jest jakiegokolwiek szkodliwe oddziaływanie na organizm ludzki. Nie dotyczy to jednak pól elektromagnetycznych w bezpośrednim otoczeniu wszelkiego rodzaju stacji nadawczych, które lokalnie, w odległościach zależnych od mocy, częstotliwości i konstrukcji stacji, mogą osiągać natężenie na poziomie uznawanym za aktywny pod względem biologicznym.

Zagrożenie promieniowaniem niejonizującym może być stosunkowo łatwo wyeliminowane lub ograniczone pod warunkiem zapewnienia odpowiedniej separacji przestrzennej człowieka od pól przekraczających określone wartości graniczne.

W przepisach obowiązujących w Polsce ustalone są dopuszczalne poziomy elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego na terenach dostępnych dla ludzi. Szczególnej ochronie podlegają obszary zabudowy mieszkaniowej, a także obszary, na których zlokalizowane są szpitale, żłobki, przedszkola, internaty.

W roku 2007 w ramach podsystemu monitoringu pól elektromagnetycznych prowadzono obserwacje zmian poziomów sztucznie wytworzonych pól elektromagnetycznych w środowisku. Celem tych obserwacji była ochrona przed wzrostem poziomów pól elektromagnetycznych ponad wartości normatywne określone dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i miejsc dostępnych dla ludności.

Zgodnie z art. 76 ustawy Prawo ochrony środowiska, inwestor ma obowiązek poinformowania, na 30 dni przed terminem oddania do użytku nowo zbudowanego lub zmodernizowanego obiektu lub instalacji realizowanych jako przedsięwzięcie mogące znacząco oddziaływać na środowisko, wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o planowanym terminie oddania do użytku obiektu będącego źródłem promieniowania elektromagnetycznego. Na podstawie sprawozdań z pomiarów natężenia pól elektromagnetycznych emitowanych przez stacje bazowe telefonii komórkowej przeprowadzonych przez inwestora (operatora sieci) i udostępnionych Wojewódzkiemu Inspektoratowi Ochrony Środowiska w Szczecinie, nie odnotowano przekroczeń poziomów dopuszczalnych pól elektromagnetycznych w miejscach dostępnych dla ludności (określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1883)).

Na terenie gminy nie ma urządzeń wytwarzających: pole elektryczne lub magnetyczne stałe, pole elektryczne i magnetyczne o częstotliwości 50 Hz wytwarzane przez stacje i linie elektroenergetyczne oraz promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące w zakresie 0,001-300 000 MHz.

Źródła pól elektromagnetycznych stanowią linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV, 220 kV i 400 kV oraz związane z nimi stacje elektroenergetyczne.

Do punktowych źródeł promieniowania niejonizującego należą m.in.:

- pojedyncze nadajniki radiowe,
- stacje bazowe telefonii komórkowej analogowej CENTERTEL i cyfrowej GSM 900 instalowane na wysokich budynkach, kominach, specjalnych masztach,
- urządzenia emitujące pole elektromagnetyczne pracujące w zakładach przemysłowych, ośrodkach medycznych oraz będące w dyspozycji miejskiej policji i straży pożarnej.

W gminie Dygowo, energia elektryczna dostarczana bezpośrednio odbiorcom na poziomie 0,4 kV, rozpraszana jest siecią niskiego napięcia zasilaną za pośrednictwem stacji transformatorowych usytuowanych wg potrzeb podłączenia poszczególnych miejscowości i grup obiektów.

Przy obecnym stanie wiedzy i badań w tym zakresie, określenie wpływu fal elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi na danym obszarze jest niemożliwe.

W przypadku stacji bazowych telefonii komórkowej pola elektromagnetyczne są wypromieniowywane na bardzo dużych wysokościach, w miejscach niedostępnych dla ludzi.

Brak stałego monitoringu w zakresie elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego uniemożliwia ocenę stopnia zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego wokół obiektów i urządzeń będących jego źródłem.

3.5.7 Komunikacja i transport

Podstawowym układem komunikacyjnym w Gminie Dygowo jest układ drogowy złożony z dróg kategorii: wojewódzkiej, powiatowej i gminnej. Przez teren gminy nie biegnie żadna droga krajowa. Stan dróg określa się jako niedostateczny, wymagający rozbudowy i gruntownej modernizacji.

Drogami wojewódzkimi administruje Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Koszalinie. Drogi wojewódzkie przebiegające przez gminę to:

- Nr 163 Kołobrzeg - Karlino

Drogi powiatowe o łącznej długości 61,041 km stanowią połączenia z rejonami sąsiednich powiatów i gmin:

TABELA NR 12 Wykaz dróg na terenie gminy Dygowo

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość w km			
			ogółem	W tym dróg o nawierzchni		
				twardej	bruk, płyty	gruntowej
1.	0275Z	Sianożęty-Dygowo	12,126	12,126	-	-
2.	0276Z	Stramnica-	3,655	-	0,240	3,415

*Program ochrony środowiska dla **gminy Dygowo** na lata 2010 – 2013, z perspektywą
na lata 2014 – 2017*

		Stojkowo				
3.	0277Z	Czernin- Stajkowo	4,370	-	0,176	4,194
4.	0279Z	Dygowo- Rusowo	4,793	4,793	-	-
5.	0280Z	Dr. 163 Jazy	1,540	0,600	0,940	-
6.	0281Z	Wrzosowo- Ubysławice	3,183	3,183	-	-
7.	0283Z	Niekanin- Pustary	1,414	1,414	-	-
8.	0268Z	Czernin- Ząbrowo	7,345	7,345	-	-
9.	0284Z	Dębogard- Bardy	2,401	-	0,300	2,101
10.	0285Z	Dębogard- Świel.- Bardy	4,653	4,653	-	-
11.	0286Z	Dygowo- Pobłocie W	7,399	7,399	-	-
12.	0287Z	Bardy- Mechęcino	4,202	-	4,202	-
13.	0294Z	Włoszibórz- Wrzosowo	7,525	7,525		
RAZEM			61,041	44,970	6,361	9,710

Źródło: http://www.zdp.kolobrzeg.pl/siec_g_dygowo.html

RYSUNEK NR 9 Sieć dróg na terenie gminy Dygowo

Źródło: http://www.zdp.kolobrzeg.pl/siec_g_dygowo.html

Drogi gminne administrowane są przez Gminę.

Uzupełnieniem transportu drogowego w gminie jest **transport kolejowy**. Przez teren gminy przebiega linia kolejowa Kołobrzeg – Poznań oraz Kołobrzeg- Szczecin. stacje kolejowe zlokalizowane są w miejscowościach Dygowo i Wrzosowo.

4 ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII – WNIOSKI

Na obszarze gminy Dygowo największe oddziaływanie na środowisko występuje poprzez:

- transport,
- gospodarka komunalna – głównie odpady.

Istotne kierunki oddziaływania to: pobór wód powierzchniowych oraz energii, emisja hałasu oraz zanieczyszczeń do wód i powietrza, wytwarzanie odpadów. Uzyskanie efektów zmniejszania wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności jest sprawą bardzo ważną, ponieważ koszt pozyskania energii, surowców ze źródeł pierwotnych i wody jest wysoki.

4.1 Racjonalne gospodarowanie wodą

Szybki wzrost gospodarczy kraju nie zwiększa poboru wody na potrzeby gospodarki narodowej. Jest to możliwe zarówno dzięki wdrażaniu wodooszczędnych technologii przez podmioty gospodarcze, jak również w wyniku realizacji celów polityki ekologicznej państwa (np. kontrole przedsiębiorstw wykorzystujących wodę). Dalsze ograniczenie zużycia wody wymagać będzie wprowadzenia nowych instrumentów takich jak:

- wspieranie działań zmierzających do ograniczenia zużycia materiałów, wody i energii na jednostkę produktu przez podmioty gospodarcze, zwłaszcza przez wprowadzenie normatywów zużycia wody w wybranych, szczególnie wodochłonnych procesach produkcyjnych w oparciu o dane o najlepszych dostępnych technikach (BAT),
- opracowanie i wprowadzenie systemu kontroli wodochłonności produkcji w formie obowiązku rejestracji zużycia wody do celów przemysłowych i rolniczych w przeliczeniu na jednostkę produktu,
- ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych,
- właściwe utrzymanie wód i urządzeń wodnych,
- intensyfikacja stosowania zamkniętych obiegów wody oraz wtórnego wykorzystywania mniej zanieczyszczonych ścieków.

4.1.1 Wykorzystanie energii

Rozwój energetyki opartej na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii (OZE) stanowi jeden z priorytetów krajowej polityki energetycznej⁷. Podstawowym celem polityki w tym zakresie jest zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju do 7,5% w 2010r. i do 14% w 2020r. w strukturze zużycia nośników pierwotnych.⁸ Racjonalne wykorzystanie energii odbywać się będzie przez:

⁷ Polityka energetyczna Polski do 2025r. – dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dn. 4 stycznia 2005r.

⁸ Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014

- zmniejszenie energochłonności gospodarki poprzez stosowanie energooszczędnych technologii (również z wykorzystaniem kryteriów BAT), racjonalizację przewozów oraz wydłużenie cyklu życia produktów;
- zmniejszenie zużycia energii poprzez wprowadzanie indywidualnych liczników energii elektrycznej, wody i ciepła;
- wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Na terenie gminy Dygowo istnieje możliwość uruchomienia alternatywnych źródeł zasilania w energię elektryczną poprzez lokalizację na terenie gminy Dygowo kilku elektrowni wiatrowych w miejscach o korzystnych siłach wiatrów (pomiędzy Dygowem a Czerninem i Lisią Górą).

Wskazane jest opracowanie programu wykorzystania energii wiatrowej.

Istnieje również możliwość uruchomienia elektrowni wodnych na progu wodnym rzeki Parsęty w Pysce oraz w Pustarach.

4.2 Racjonalne wykorzystanie materiałów

Ograniczenie materiałochłonności przez zakłady przemysłowe i rolnictwo zalecane jest zarówno przez kierunki polityki ekologicznej Polski, jak i Unii Europejskiej poprzez zastosowanie najlepszych możliwych technologii. Do podstawowych zasad jakie zalecane są przez BAT należą:

- zapobieganie i ograniczanie powstawania odpadów u źródła, a także zmniejszenie ich negatywnego oddziaływania na środowisko;
- zmniejszenie materiałochłonności gospodarki poprzez wprowadzanie technologii niskoodpadowych oraz recykling;
- zmniejszenie oddziaływania rolnictwa na środowisko poprzez rozpropagowanie i stosowanie Kodeksu Dobrych Praktyk, kontynuacja budowy płyt obornikowych i zbiorników na gnojówkę;
- racjonalne gospodarowanie kopalinami poprzez opracowanie planów eksploatacji kopalni i rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

Z uwagi na typowo rolniczy charakter gminy Dygowo, na terenie gminy istnieją spore możliwości szerszego wykorzystania energii odnawialnej. Możliwe jest stosowanie w wąskim zakresie metod przetwarzania energii biomasy (np. słomy, drewna) na energię użyteczną, głównie ciepłą (kotły opalane biomasą).

5 NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Nadzwyczajnymi zagrożeniami dla środowiska, jakie mogą wystąpić na terenie gminy Dygowo są:

- pożary,
- susze,
- gradobicia,
- silne wiatry,
- zagrożenia ekologiczne,
- awarie urządzeń infrastruktury technicznej,
- katastrofy komunikacyjne drogowe i kolejowe, w tym katastrofy związane z transportem materiałów niebezpiecznych.

5.1 Zagrożenie powodziowe

Zadania związane z ochroną przed awariami, ochroną przeciwpowodziową i innymi zagrożeniami gmina wykonuje przy pomocy powiatowych służb, inspekcji i straży.

Na terenie działania Ochotniczej Straży Pożarnej w Dygowie, która podlega Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Kołobrzegu znajdują się cieki i zbiorniki wodne przy czym kilka znajduje się na terenie gminy Dygowo.

Wody powierzchniowe

- Rzeka Parsęta,
- Rzeka Pysznica,
- Rzeka Bogucinka,
- Rzeka Olsynka,
- Rzeka Łosia,
- Rzeka Melachowska Struga

Zagrożenie powodziowe na terenie gminy występuje głównie w miesiącach wiosennych i związane jest z szybkim topnieniem śniegu. Masy wody powstałe w wyniku szybkiego topnienia śniegu spływają do zlewni rzeki Parsęta.

5.2 Zagrożenie pożarowe

Na obszarach niezurbanizowanych pożarami zagrożone są głównie rejony zwartych kompleksów leśnych, szczególnie w warunkach długotrwałej suszy i przy silnych wiatrach.

Główne przyczyny pożarów w regionie to:

- nieostrożność osób dorosłych i dzieci (otwarty ogień, substancje łatwopalne),
- podpalenia,
- wady urządzeń i instalacji grzewczych oraz ich nieprawidłowa eksploatacja,

- wady urządzeń i instalacji elektrycznych oraz ich nieprawidłowa eksploatacja,
- wady urządzeń i instalacji mechanicznych oraz ich nieprawidłowa eksploatacja,
- nieprzestrzeganie zasad bhp i ppoż. w procesach technologicznych,
- nieprawidłowe magazynowanie substancji niebezpiecznych,
- wyładowania atmosferyczne.

5.3 Poważna awaria przemysłowa

Poważne awarie mogą powstawać w przypadku awarii i katastrof w obiektach przemysłowych zlokalizowanych na terenie gminy oraz w wyniku wypadków kolejowych i drogowych z udziałem cystern i autocystern przewożących materiały niebezpieczne. Zdarzenia te charakteryzują się specyficznymi cechami takimi jak niepewność ich wystąpienia, złożoność przyczyn, różnorodność bezpośrednich skutków oraz indywidualnym, niepowtarzalnym przebiegiem.

W przypadku awarii (uszkodzenia) cystern lub w następstwie katastrofy drogowej istnieje realne zagrożenie skażenia ludności i środowiska wokół wymienionych tras przewozu. Zagrożenie dla ludności stwarzają również stacje i dystrybutory paliw płynnych i gazowych. Gmina Dygowo mieści się w układzie sieci gazowej rozprowadzonej na swoim obszarze. Na terenie gminy w miejscowości Jazy znajduje się Kopalnia Gazu Ziarnego Daszewo. Wydobywany tam gaz rurociągiem wysokiego ciśnienia wprowadzany jest do sieci ogólnej, natomiast poprzez rurociąg średniego ciśnienia jest rozprowadzany w sieci gminy.

5.4 Biotechnologia i organizmy zmodyfikowane genetycznie

Biotechnologia jest dyscypliną nauk technicznych wykorzystującą procesy biologiczne na skalę przemysłową. Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. z 2002 r., Nr 184, poz. 1532) podaje jedną z najszerszych definicji: „Biotechnologia oznacza zastosowanie technologiczne, które używa systemów biologicznych, organizmów żywych lub ich składników, żeby wytwarzać lub modyfikować produkty lub procesy w określonym zastosowaniu.” Biotechnologie są w stosunku do tradycyjnych (chemicznych) znacznie mniej energochłonne, bezodpadowe lub niskoodpadowe, tańsze i wydajniejsze oraz często mniej obciążające środowisko, znajdują zastosowanie także w działalności służącej ochronie środowiska (w oczyszczaniu ścieków, neutralizacji odpadów, w produkcji biogazu).

Organizmy Modyfikowane Genetycznie (GMO) są to rośliny lub zwierzęta, które dzięki modyfikacji w ich genomie - materiale genetycznym - uzyskały nowe cechy. Modyfikacja genetyczna zwykle polega na wstawieniu nowego genu (co fizycznie jest fragmentem DNA) do genomu modyfikowanego organizmu. Jednak można także i wyciszać geny poprzez wprowadzenie komplementarnego genu kodującego tzw. nonsensowne RNA, czy też za pomocą kierowanej mutagenyzy, wywołać mutacje w konkretnym genie, co może doprowadzić do jego inaktywacji (dokładnie inaktywacji produktu tego genu).

Na świecie ma miejsce dynamiczny rozwój badań w zakresie inżynierii genetycznej i rozwój przemysłu opartego na biotechnologiach.

Produkty nowoczesnej biotechnologii (organizmy genetycznie zmodyfikowane) coraz częściej pojawiają się na rynku, budząc wiele kontrowersji, szczególnie w odniesieniu do problematyki bezpieczeństwa tych produktów dla zdrowia człowieka i ewentualnego ich wpływu na inne organizmy w środowisku. W związku z powyższym zachodzi potrzeba dokonywania oceny stopnia zagrożenia tych produktów dla zdrowia ludzi i środowiska. Procedury i mechanizmy oceny ryzyka związanego z wykorzystywaniem genetycznie zmodyfikowanych organizmów są ciągle doskonalone.

18 listopada 2008 r. przyjęto Ramowe Stanowisko Rządu RP dotyczące organizmów genetycznie zmodyfikowanych (GMO). Jest to dokument wyznaczający kierunek działań dotyczących GMO, na podstawie którego realizowana będzie w Polsce polityka w tym zakresie.

Biotechnologie i rozwój przemysłu opartego na biotechnologiach daje nowe możliwości rozwoju. Korzystanie z osiągnięć biotechnologii związane może być jednak z nieznanym dotąd zagrożeniem bezpieczeństwa biologicznego.

Najważniejsze problemy:

- brak nadzoru nad wprowadzaniem GMO,
- brak świadomości społecznej w zakresie biotechnologii i bezpieczeństwa biologicznego,
- zagrożenie rodzimych gatunków roślin i zwierząt przez obce gatunki lub nowe organizmy wytworzone technikami transgenezy,
- brak jednoznacznych regulacji prawnych w zakresie rozwiązań systemowych dotyczących ochrony środowiska, a zwłaszcza koegzystencji upraw roślin .modyfikowanych i niemodyfikowanych

6 EDUKACJA EKOLOGICZNA

Warunkiem koniecznym i niezbędnym do realizacji celów związanych z ochroną środowiska zgodną z zasadą zrównoważonego rozwoju jest dobrze zaplanowany, zorganizowany i realizowany proces powszechnej edukacji, obejmujący nie tylko dzieci i młodzież, ale też całe społeczeństwo.

Edukacja ekologiczna zwana także edukacją środowiskową, to koncepcja kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego zgodnie z hasłem myśleć globalnie - działać lokalnie. Obejmuje ona wprowadzanie do programów szkół wszystkich szczebli tematyki z zakresu ochrony i kształtowania środowiska, umożliwiającej łączenie wiedzy przyrodniczej z postawą humanistyczną, tworzenie krajowych i międzynarodowych systemów kształcenia specjalistów i kwalifikowanych pracowników dla różnych działów ochrony środowiska, nauczycieli ochrony środowiska, doksztalcenie inżynierów i techników różnych specjalności oraz menedżerów gospodarki, a także powszechną edukację szkolną i pozaszkolną. W potocznym rozumieniu są to wszelkie formy działalności skierowanej do społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, które mają na celu wpływanie na poziom świadomości ekologicznej, propagowanie konkretnych zachowań korzystnych dla środowiska naturalnego, upowszechnianie wiedzy o przyrodzie. Działania te prowadzone są przez szkoły, przez specjalistyczne placówki edukacyjne zarówno publiczne jak i niepubliczne, a także przez liczne organizacje ekologiczne.

Może przyjmować różne formy:

- kształcenie ustawiczne (wykłady, seminaria, rozdawanie ulotek i programy edukacyjne),
- kształcenie dzieci i młodzieży w zakresie ekologii,
- zielone szkoły.

Edukacja ekologiczna mieszkańców spoczywa na barkach szkół, jednostek samorządu terytorialnego i trzeciego sektora.

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się wysokimi współczynnikami nasycenia tak organizacjami, jak i inicjatywami, zdecydowanie przekraczającymi średnie dla całego kraju, jednakże aktywność tych organizacji jest nierównomierna, niesystematyczna i częstokroć krótkotrwała. W latach 2000 – 2006 podejmowano działania w niewielkiej liczbie obszarów tematycznych, zdecydowanie najczęściej realizowano inicjatywy wynikające z bogactwa przyrodniczych zasobów województwa - w zakresie ochrony gatunkowej oraz przestrzennych form ochrony, a także ogólnie w zakresie ochrony środowiska. Edukacja ekologiczna obecna jest w formalnym systemie kształcenia od 2002 roku. Wprowadzona została prawnie poprzez *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*. Rozporządzenie wprowadza edukację ekologiczną w postaci oddzielnej ścieżki edukacyjnej o charakterze wychowawczo-dydaktycznym począwszy od II etapu edukacyjnego (klasy IV-VI).

Edukacja powinna być akceptowana i realizowana przez ogół nauczycieli, poprzez właściwe wykorzystanie treści ekologicznych zawartych w programach nauczania danego szczebla szkolnictwa. Treści związane z nauczaniem i wychowaniem pro środowiskowym należy prezentować w sposób bardzo interesujący, aby w następstwie uczyły one nowego podejścia do problemów związanych z ekologią. Cóż dają najpiękniejsze nawet treści werbalne, które nie rozbudzają autentycznych potrzeb czynnego uczenia się i rozwiązywania wysuwanych problemów. W edukacji ekologicznej każde dziecko powinno stać się aktywnym uczestnikiem, i umieć współdecydować o tym, czego i w jaki sposób się uczyć.

Edukacja ekologiczna nie ogranicza się tylko do dzieci i młodzieży, ale ich adresatami są wszyscy mieszkańcy terenu gminy.

Należy podkreślić, że edukacja ekologiczna na terenie gminy rozpoczyna się już od dzieci w najmłodszym wieku. Jest ona dostosowana do wieku adresata i polega na poznawaniu podstawowych gatunków roślin i zwierząt występujących na terenie powiatu, ukazywaniu walorów estetycznych przyrody oraz kształtowaniu postaw opiekuńczych wobec przyrody. Wyżej określone zadania realizuje się przez: zabawy, spacer, wycieczki i obserwacje. Dalej edukacja kontynuowana jest na etapie szkoły. Przede wszystkim do programu nauczania wprowadza się dodatkowe godziny zajęć z ekologii, a dzieci i młodzież realizują zadania programowe przy użyciu: wycieczek, gazetki szkolnych, różnorodnych akcji, wystawek, pogadanek, spotkań.

Przykładem do stworzenia systemu edukacji ekologicznej może być *Narodowy Program Edukacji Ekologicznej*, będący rozwinięciem i konkretyzacją zapisów *Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej*. System edukacji ekologicznej powinien eliminować działania pozorne i mało efektywne, propagować zaś działania które przyczynią się aby zachować zdrowe środowisko oraz jego walory dla przyszłych pokoleń zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Główne cele Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej to:

1. Wdrożenie zaleceń Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej z uwzględnieniem zmian zachodzących w procesie reformowania Państwa oraz integracji z Unią Europejską;
2. Stworzenie mechanizmów pozwalających sprostać wyzwaniom związanym z wdrażaniem idei i zasad rozwoju zrównoważonego, pozwalających kształtować świadomość ekologiczną w warunkach demokratyzacji życia społecznego i wzrastającej roli komunikacji społecznej;
3. Zwiększenie efektywności edukacji ekologicznej przez promowanie najskuteczniejszych jej form i najważniejszych treści, wskazanie sposobów optymalnej alokacji środków finansowych, uporządkowanie przepływu informacji i decyzji z wykorzystując najlepsze krajowe i zagraniczne doświadczenia.

Cele operacyjne Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej to:

1. Dokonanie kompleksowej, empirycznej diagnozy funkcjonowania edukacji ekologicznej w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem jej źródeł, priorytetów i stosowanych w niej metod i procedur wdrożenia.

2. Dostarczenie informacji o optymalnym systemie edukacji ekologicznej w kraju i o warunkach dochodzenia do takiego systemu.
3. Wypełnienie zobowiązań wynikających z sygnowanych przez RP porozumień międzynarodowych.
4. Inspirowanie potencjalnych podmiotów do tworzenia branżowych, resortowych, regionalnych, lokalnych, instytucjonalnych oraz innych programów edukacji ekologicznej.
5. Stworzenie jednolitego dokumentu pozwalającego monitorować rozwój edukacji ekologicznej w Polsce w kontekście oczekiwań społecznych i możliwości realizacyjnych.

Zgodnie z zapisami *Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej* wyróżniono następujące trzy sfery implementacji zapisów Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej:

1. Edukacja formalna to zorganizowany system kształcenia zgodny z określonymi zasadami sformułowanymi w odpowiednich aktach prawnych (ustawy i rozporządzenia). Polski system edukacji formalnej obejmuje system oświaty i szkolnictwa wyższego.
2. Ekologiczną świadomość społeczną możemy określić jako stan wiedzy, poglądów i wyobrażeń ludzi o środowisku przyrodniczym, jego antropogennym obciążeniu, stopniu wyeksploatowania, zagrożeniach i ochronie, w tym także stan wiedzy o sposobach i instrumentach sterowania, użytkowania i ochrony środowiska. Świadomość ta kształtowana jest przede wszystkim przez organizacje państwowe, społeczne (Pozarządowe Organizacje Społeczne - POS) oraz media.
3. Szkolenia to zinstytucjonalizowane formy przekazywania wiedzy i umiejętności dla określonej grupy zawodowej lub społecznej służące podnoszeniu kwalifikacji niezbędnych zarówno w życiu zawodowym, działalności społecznej jak i dla potrzeb indywidualnych.

Trzy wyodrębnione sfery edukacji ekologicznej w chwili obecnej są ze sobą dość luźno powiązane i nie stymulują się wzajemnie, stąd też efektywność edukacji ukierunkowanej na propagowanie idei i zasad rozwoju zrównoważonego jest niewielka.

Edukacja ekologiczna nie ogranicza form stosowanych przy jej realizacji. Warunek atrakcyjności, niezbędny w procesie przebudowy postaw i utrwalania dobrych nawyków każe stosować możliwie bogatą gamę stymulatorów. Planowane formy edukacji ekologicznej to: akcje, festiwale, święta, manifestacje oraz inne imprezy uliczne, protesty, interpelacje i procedury odwoławcze, aukcje, festyny, happeningi, pokazy i zloty, olimpiady, targi, wystawy i dni otwarte w miejscach (instytucjach) związanych z ekologią, wycieczki, turystyka kwalifikowana, ścieżki dydaktyczne i przyrodnicze, publikacje, strony internetowe.

Reasumując można stwierdzić, że głównym celem edukacji ekologicznej jest wykształcenie postaw proekologicznych już u najmłodszych członków społeczności Gminy.

7 ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM I INSTRUMENTY OCHRONY

Proces zarządzania obejmuje następujące czynności: planowanie, organizowanie, decydowanie, motywowanie, kontrolowanie. W każdym systemie zarządzania można wyodrębnić sferę procesów realnych i sferę regulacji. Sfera procesów realnych obejmuje działalność człowieka skierowaną bezpośrednio na podmioty materialne i przekształcenie materii, a sfera regulacji – całość procesów informacyjnych, myślowych i decyzyjnych, podejmowanych z myślą o kształtowaniu systemu sfery realnej.

W Polsce zarządzanie środowiskiem funkcjonuje na 4 poziomach: centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Podział kompetencji stanowi dużą uciążliwość zarówno dla administracji publicznej, jak i dla wszystkich stron biorących udział w działaniach podejmowanych na rzecz ochrony środowiska. Struktura organizacyjna ochrony środowiska nie ma charakteru hierarchicznego. Składają się na nią odrębne i niezależne od siebie organy rządowe i samorządowe, a dany szczebel administracji realizuje w zasadzie tylko te zadania, których nie można realizować na szczeblu niższym.

Do organów ochrony środowiska należą:

- Organy decyzyjne państwa: Sejm wraz z Senatem i Prezydentem oraz Rada Ministrów.
- Centralne organy administracji państwowej: premier, ministrowie, w szczególności Minister Środowiska i kierownicy urzędów centralnych, ministerstwa i urzędy centralne.

Minister Środowiska – odpowiedzialny za realizację Polityki ekologicznej państwa, konwencji międzynarodowych, przygotowanie projektów ustaw ekologicznych i rozporządzeń wykonawczych.

- Terenowe organy administracji rządowej: wojewodowie i urzędy wojewódzkie.

Wojewoda – obejmuje ochroną konserwatorską cenne formy ochrony przyrody, realizuje zadania z zakresu łowiectwa, nadzoru nad lasami prywatnymi.

- Samorządy terytorialne: gminne, powiatowe, wojewódzkie.

Samorząd Województwa dysponuje kompetencjami o charakterze strategicznym: ustala strategię rozwoju województwa, politykę przestrzenną w postaci planu zagospodarowania przestrzennego, a także wojewódzkie programy. Z mocy prawa głównymi wykonawcami programu są więc *Marszałek i Zarząd Województwa*. Współdziałają w jego realizacji z administracją rządową, a w szczególności z Wojewodą i podległymi mu służbami zespolonymi, innymi organami administracji publicznej oraz samorządami powiatowymi i gminnymi. *Marszałek Województwa* – zajmuje się egzekwowaniem opłat z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska i ich redystrybucją na rzecz funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej; prowadzi także bazę danych o emisjach substancji, wytwarzanych odpadach, pobranej ilości wody w województwie. Jest organem w zakresie melioracji wodnych.

Sejmik - uchwała wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego, strategię rozwoju województwa, program ochrony środowiska i plan gospodarki odpadami.

Starosta – główny decydent w ochronie środowiska, sprawujący nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, spółkami wodnymi, racjonalną gospodarką łowiecką, ochroną przyrody, realizujący zadania z zakresu edukacji ekologicznej.

Rada Powiatu - uchwała *Program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami*, co 2 lata analizuje raporty z realizacji *Programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami*, ustanawia obszary ograniczonego użytkowania wokół niektórych instalacji (składowiska odpadów komunalnych, kompostowni, oczyszczalni ścieków, tras komunikacyjnych, linii i stacji elektroenergetycznych oraz instalacji radiokomunikacyjnej, radionawigacyjnej i radiolokacyjnej), wyraża zgodę na powołanie społecznej straży rybackiej.

Wójt, burmistrz, prezydent miasta - wydający decyzje dla przedsięwzięć, które są klasyfikowane jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko rozpatrują sprawy związane z korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami, wycinaniem drzew, krzewów, utrzymaniem zieleni, realizują uchwały rad gmin w sprawie utrzymania czystości i porządku w gminach, zaopatrzenia w wodę, ciepło, energię, odprowadzenia ścieków, systemu zbierania odpadów komunalnych, realizacji postanowień planu zagospodarowania przestrzennego gminy.

Rada Gminy – uchwała miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwała budżet gminy, uchwała plany gospodarcze i rozwojowe mikroregionu, ustala zakres działań jednostek pomocniczych, uchwała podatki i opłaty lokalne, w tym np.: stawki za usuwanie i unieszkodliwianie odpadów, czy podejmuje decyzji o współpracy z innymi jednostkami, jak np.: utworzenie związku gmin.

- Jednostki gospodarcze (produkcyjne i usługowe)

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska – wykonuje kontrole przestrzegania wymogów ochrony środowiska przez wszystkich korzystających ze środowiska, bada i ocenia stan środowiska (monitoring środowiska), wymierza kary za nieprzestrzeganie wymogów ochrony środowiska, prowadzi działania zapobiegające nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

Zadania z ochrony środowiska niejednokrotnie są także realizowane przez stowarzyszenia i związki gmin, powołane np. w celu wspólnej gospodarki odpadami.

Podział kompetencji w zakresie ochrony środowiska nakłada na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Należy podkreślić wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działanie Inspekcji Ochrony Środowiska oraz uprawnienia kontrolne organów samorządowych.

Do instrumentów prawnych ochrony środowiska należą:

1. Pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia:
 - zintegrowane,

- na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
- na emitowanie hałasu do środowiska,
- na emitowanie pól elektromagnetycznych,
- na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- na pobór wody,
- na wytwarzanie odpadów.

2. Zezwolenia między innymi na:

- przewóz lub wywóz odpadów niebezpiecznych za granicę,
- odzysk, unieszkodliwianie i transport odpadów,
- przewożenie przez granicę państwa określonych roślin i zwierząt.

3. Oceny między innymi:

- jakości powietrza,
- jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- stanu akustycznego środowiska,
- pól elektromagnetycznych w środowisku.

4. Rejestry terenów, na których, między innymi:

- stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych,
- stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby,
- występują rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, parki narodowe.

5. Raporty między innymi:

- bezpieczeństwa,
- oddziaływaniu na środowisko

6. Zgody między innymi:

- na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze,
- na gospodarcze wykorzystanie odpadów

7. Decyzje, w tym koncesje wydane na podstawie Prawa geologicznego i górniczego; pozwolenia wodnoprawne, wykorzystanie odpadów,

8. Zgłoszenia, np. poważnych awarii do GIOŚ,

9. Informacje np. o środowisku, dotyczące zanieczyszczenia powietrza,

10. Programy między innymi:

- ochrony powietrza,
- zalesień,
- ochrony środowiska przed hałasem.

11. Plany między innymi:

- gospodarki odpadami,
- działań, sporządzane w przypadku ryzyka występowania przekroczeń dopuszczalnych lub alarmowych poziomów substancji w powietrzu,
- gospodarowania wodami dorzecza,
- zewnętrzne plany ratownicze,
- ochrony przeciwpowodziowej.

Do instrumentów strukturalnych umożliwiających realizację *Programu Ochrony Środowiska* należą:

- plan zagospodarowania przestrzennego,
- programy obszarowe realizujące różne cele ekologiczne,
- strategie sektorowe (które powinny również spełniać wymogi ochrony środowiska).

8 ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

8.1 Cele i zasady Polityki ekologicznej państwa

„Polityka ekologiczna państwa na lata 2009 – 2012 z perspektyw do roku 2016” jest realizacją ustaleń ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, która w art. 13 – 16 wprowadza obowiązek przygotowania i aktualizowania co 4 lata polityki ekologicznej państwa.

W 1990 r. powstał pierwszy dokument „Polityka ekologiczna państwa”, przyjęty przez Radę Ministrów, a następnie w 1991 r. zaakceptowany przez Sejm i Senat RP. W 2000 r. została sporządzona „II Polityka ekologiczna państwa”, która w 2001 r. została zaakceptowana przez Parlament. Ustala ona cele ekologiczne do 2010 i 2025 r. Opracowany w 2002 r. „Program Wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa, na lata 2002 – 2010” jest dokumentem o charakterze operacyjnym, tj. wskazującym wykonawców i terminy realizacji konkretnych zadań lub pakietów zadań, przewidzianych do realizacji, zgodnie z polityką ekologiczną państwa w latach 2002 – 2010, a także szacującym niezbędne nakłady i źródła ich finansowania.

Politykę ekologiczną, obejmującą lata 2009 – 2012 oraz 2013 – 2016, należy traktować jako aktualizację i uszczegółowienie długookresowej „III Polityki ekologicznej państwa”, przede wszystkim w nawiązaniu do priorytetowych kierunków działania określonych w przyjętym VI Programie działań Unii Europejskiej w dziedzinie środowiska.

Nadrzędną wartością w polityce ekologicznej państwa jest człowiek, co oznacza, że zdrowie społeczeństwa, komfort środowiska, w którym żyją i pracują ludzie, są głównym kryterium realizacji polityki ekologicznej na każdym szczeblu. Polityka ekologiczna państwa ma służyć zaspokojeniu rosnących potrzeb człowieka.

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej państwa jest przyjęta w Konstytucji RP zasada zrównoważonego rozwoju, która uzyskała prawo obywatelstwa wśród społeczeństw świata w wyniku Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 1992 r. Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.

Właściwemu osiągnięciu celów polityki ekologicznej sprzyja przestrzeganie następujących zasad:

- Zasada równorzędności polityki ekologicznej, gospodarczej i społecznej.
- Zasada integralności polityki ekologicznej z każdą wyodrębnioną polityką sektorową - w skali państwa z polityką międzynarodową, (uwzględnienie celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi).
- Zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego i jednakowego obowiązku jego ochrony.
- Zasada „zanieczyszczający płaci” (odpowiedzialność za skutki zanieczyszczenia i stwarzania zagrożeń ponosi jednostka użytkująca zasoby środowiska),
- Zasada uspołecznienia przez stworzenie warunków do uczestnictwa obywateli,

- Zasada ekonomizacji polityki ekologicznej, czyli osiągnięcia postawionych celów minimalnym nakładem sił i środków.
- Zasada przezorności (podwojenie działań, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo wystąpienia problemu),
- Zasada prewencji (podejmowanie działań zabezpieczających na wszystkich etapach realizacji przedsięwzięć),
- Zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT),
- Zasada subsydiarności (stopniowe przekazywanie kompetencji i uprawnień na niższych szczeblach zarządzania środowiskiem).

W „II Polityce ekologicznej państwa”, przyjętej przez Radę Ministrów w czerwcu 2000r., a następnie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w sierpniu 2001r., ustalone zostały następujące ważniejsze limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska:

- **zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990r.** (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle);
- **ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50% w stosunku do 1990r.** w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);
- **ograniczenie zużycia energii o 50% w stosunku do 1990r. i 25% w stosunku do 2000r.** (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);
- **dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990r.;**
- **odzyskanie i powtórne wykorzystanie co najmniej 50% papieru i szkła z odpadów komunalnych;**
- **pełna (100%) likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych;**
- **zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego – również o 30%;**
- **ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu w 1990 r.;**

Wszystkie wymienione limity dotyczą celów do osiągnięcia najpóźniej do 2010 r.

Limity powyższe nie były korygowane przy sporządzaniu „Polityki ekologicznej państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016”. W programach gminnych mogą zostać ujęte w zależności od specyficznych warunków gminy.

8.2 Założenia wyjściowe Programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego

W „Programie ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego” określone zostały priorytetowe cele, które będą osiągnięte poprzez realizację określonych w powyższym dokumencie zadań, Sformułowano w nim 9 celów, z których pierwsze trzy uznano za priorytetowe.

Cele wynikające z wytycznych, określonych w programie wojewódzkim:

Cel 1 Poprawa jakości środowiska.

1. Poprawa gospodarki wodnej – W zakresie gospodarki wodnej wyodrębniono dwa cele średniookresowe:
 - poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych,
 - racjonalizacji wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed skutkami powodzi i suszy.
2. Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza – Podstawowym celem polityki ekologicznej państwa, w tym województwa zachodniopomorskiego, w zakresie ochrony powietrza w perspektywie do 2015 r. jest poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza mająca na celu osiągnięcie takiego jego stanu, który nie będzie zagrażał zdrowiu ludzi, środowisku oraz będzie spełniał wymagania prawne w zakresie jakości powietrza i norm emisyjnych.
3. Poprawa klimatu akustycznego – poprzez zmniejszenie zagrożenia mieszkańców ponad normatywnym hałasem zwłaszcza emitowanym przez środki transportu
4. Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych (powietrze, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne) - zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową, zminimalizowanie uciążliwego hałasu i ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

Cel 2. Poprawa gospodarki odpadami

1. Poprawa gospodarki odpadami,
2. Utworzenie spójnego wojewódzkiego systemu gospodarowania odpadami,
3. Minimalizacja ilości odpadów oraz prowadzenie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Cel 3. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.

1. Ochrona gleb przed degradacją,
2. Rekultywacja terenów zdegradowanych,

3. Opracowanie strategii zagospodarowania urobków z prac pogłębiarskich w ramach rozbudowy i modernizacji infrastruktury portowej (cel kierunkowy 2.1 strategii Rozwoju Gospodarki Morskiej Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015)

Cel 4. Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów morza bałtyckiego i zalewu szczecińskiego

1. Budowa, utrzymanie i ochrona umocnień brzegowych, wydmy i zalesień ochronnych w pasie technicznym,
2. Realizacja zadań „Programu ochrony brzegów morskich” dla województwa zachodniopomorskiego,
3. Utrzymanie brzegów Kanału Piastowskiego, Starej Świny i południowych brzegów wysp: Uznam, karsiborska Kępa i Wolin od zachodniej granicy państwa do granicy Wolińskiego Parku Narodowego,
4. Zabezpieczenie mienia wyrzuconego przez morze w pasie technicznym,
5. Prowadzenie spraw związanych z administrowaniem obszarami Natura 2000,
6. Realizacja zintegrowanego zarządzania obszarami przybrzeżnymi dla województwa zachodniopomorskiego

Cel 5. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacja ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego - ochrona przed poważnymi awariami oraz sprostanie nowym wyzwaniom, czyli zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.

Cel 6. Ochrona złóż kopalin- identyfikacja złóż, nadzór nad eksploatacją kopalin oraz ochrona obszarów występowania złóż kopalin przed zagospodarowaniem.

Cel 7. Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego - zbudowanie systemu ochrony, monitoringu i oceny środowiska, dostosowanego do wymagań i standardów UE.

Cel 8. Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów- ochrona i rozwój systemu obszarów leśnych, ochrona roślin i zwierząt, ochrona siedlisk i ekosystemów oraz krajobrazu.

Cel 9. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa- monitoring i kontrola są podstawowymi narzędziami do oceny realizacji programów ochrony środowiska dlatego zostały wyodrębnione jako osobny i istotny cel niniejszego programu.

9 USTALENIA PROGRAMU

9.1 Cele i zadania Programu

Misją⁹ Programu jest

**ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GMINY DYGOWO PRZY
ZACHOWANIU I PROMOCJI ŚRODOWISKA
NATURALNEGO**

Powyższa misja będzie realizowana poprzez priorytety i działania ekologiczne gminy. Program będzie realizowany przez cele długoterminowe, nazywane dalej priorytetami, obejmujące lata 2010-2017 oraz przez cele krótkoterminowe (szczegółowe) w ramach każdego z celów długoterminowych, realizowane w latach 2010 - 2013.

Biorąc pod uwagę powyższe kryteria sformułowano następujące gminne priorytety ekologiczne:

Cel 1 Poprawa jakości środowiska.

1. Poprawa gospodarki wodnej – W zakresie gospodarki wodnej wyodrębniono dwa cele średniookresowe:
 - poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych,
 - racjonalizacji wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed skutkami powodzi i suszy.
2. Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza - Podstawowym celem jest poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza mająca na celu osiągnięcie takiego jego stanu, który nie będzie zagrażał zdrowiu ludzi, środowisku oraz będzie spełniał wymagania prawne w zakresie jakości powietrza i norm emisyjnych.
3. Poprawa klimatu akustycznego – poprzez zmniejszenie zagrożenia mieszkańców ponad normatywnym hałasem zwłaszcza emitowanym przez środki transportu
4. Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych (powietrze, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne) - zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową, zminimalizowanie uciążliwego hałasu i ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

Cel 2. Poprawa gospodarki odpadami

1. Poprawa gospodarki odpadami,

⁹ Misja zgodna z dokumentem „Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego”

2. Minimalizacja ilości odpadów oraz prowadzenie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Cel 3. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.

1. Ochrona gleb przed degradacją,

Cel 4. Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów morza bałtyckiego:

1. Budowa, utrzymanie i ochrona umocnień brzegowych, wydmy i zalesień ochronnych w pasie technicznym,
2. Realizacja zadań „Programu ochrony brzegów morskich” dla województwa zachodniopomorskiego,

Cel 5. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacja ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego - ochrona przed poważnymi awariami oraz sprostanie nowym wyzwaniom, czyli zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.

Cel 6. Ochrona złóż kopalin - identyfikacja złóż, nadzór nad eksploatacją kopalin oraz ochrona obszarów występowania złóż kopalin przed zagospodarowaniem.

Cel.7. Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów - ochrona i rozwój systemu obszarów leśnych, ochrona roślin i zwierząt, ochrona siedlisk i ekosystemów oraz krajobrazu.

Cel.8. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa - monitoring i kontrola są podstawowymi narzędziami do oceny realizacji programów ochrony środowiska dlatego zostały wyodrębnione jako osobny i istotny cel niniejszego programu.

9.2 Cele i zadania do realizacji w ramach programu ochrony środowiska dla gminy Dygowo

TABELA NR 13 Przedsięwzięcia inwestycyjne Gminy Dygowo planowane do realizacji w latach 2010– 2013

Nazwa zadania inwestycyjnego	Jednostka organizacyjna realizująca program lub koordynująca wykonanie programu	Okres realizacji	Łączne koszty finansowe (w zł)	Źródła finansowania	Planowane wydatki			
					2010 r.	2011 r.	2012 r.	po roku 2012
Przebudowa ul. Ogrodowej w Dygowie	Urząd Gminy	2010 - 2011	3 381 036	OGÓŁEM:	2.434.346	946.690	--	--
				środki JST	450.984	73.345	--	--
				kredyty, pożyczki i obligacje	800.000	400.000	--	--
				inne środki	1.183.362	473.345	--	--
Zagospodarowanie terenów zielonych w Dygowie oraz budowa boisk wielofunkcyjnych do gier zespołowych w Dębogardzie i Stojkowie	Urząd Gminy	2011	715 269	OGÓŁEM:	-	715.269	--	--
				środki JST	-	-	--	--
				kredyty, pożyczki i obligacje	--	221.733	--	--
				inne środki	--	-	--	--
Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej-	Urząd Gminy	2011	100 000	OGÓŁEM:	-	100 000	--	--
				środki JST	-	2 000 000	--	--

*Program ochrony środowiska dla **gminy Dygowo** na lata 2010 – 2013, z perspektywą
na lata 2014 – 2017*

dokumentacja projektowa				kredyty, pożyczki i obligacje	-	100 000	--	--
				inne środki	--	--	--	--
				OGÓŁEM:	20 000	--	--	--
				środki JST	20 000	--	--	--
Budowa drogi na osiedlu domków jednorodzinnych we Wrzosowie	Urząd Gminy	2010	20 000	kredyty, pożyczki i obligacje	-	--	--	--
				inne środki	-	--	--	--

Źródło: limity wydatków Gminy w Dygowie na wieloletnie programy inwestycyjne w latach 2008 i kolejnych-Załącznik nr 6 do Uchwały Nr XX/134/08 Rady Gminy w Dygowie z dnia 5 sierpnia 2008r.

10 WYTYCZNE DLA SAMORZĄDÓW

Przy sporządzaniu gminnych programów ochrony środowiska należy uwzględniać ustalenia zawarte w dokumentach:

- *Programie wykonawczym do II polityki ekologicznej państwa,*
- *Polityce ekologicznej państwa na lata 2003 - 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010,*
- *Programie ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego,*
- *Programie ochrony środowiska powiatu kołobrzeskiego.*

Przy sporządzaniu gminnych programów ochrony środowiska muszą być uwzględniane wszystkie wymagania obowiązujących przepisów prawnych, dotyczących ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych.

Przy sporządzaniu gminnych programów ochrony środowiska powinny być brane pod uwagę także różne programy rządowe, które w tym, czy innym stopniu dotyczą ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych.

Programy gminy powinny składać się z trzech części:

zadań własnych gminy(przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy);

zadań koordynowanych (pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom wojewódzkim lub centralnym).

Zadania własne powinny być w programie ujęte z pełnym zakresem informacji niezbędnej do kontroli ich realizacji (opis przedsięwzięcia, terminy realizacji, instytucja odpowiedzialna, koszty, źródła finansowania). Zadania koordynowane powinny być w programie ujęte z takim stopniem szczegółowości, jaki jest dostępny na terenie gminy.

Gminny Program Ochrony Środowiska powinien być skoordynowany ze sporządzanymi na szczeblu gminy programami sektorowymi, gminnymi programami rozwoju infrastruktury: mieszkalnictwa, transportu, zaopatrzenia w wodę, itd., gminnym planem gospodarowania odpadami, sporządzonym zgodnie z ustawą o odpadach, a także obejmującym obszar gminy programem ochrony powietrza, programem ochrony środowiska przed hałasem i programem ochrony wód, (jeżeli programy takie dla obszarów obejmujących daną jednostkę samorządową lub jego część zostały lub zostaną opracowane w związku z wymaganiami wynikającymi z ustawy Prawo ochrony środowiska).

Ponadto gminne programy ochrony środowiska powinny uwzględniać:

zadania wynikające z ustawy o ochronie przyrody, tj. uwzględnienie rejestru pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych użytków ekologicznych oraz zespołów przyrodniczo – krajobrazowych;

zadania wynikające z ustawy Prawo geologiczne i górnicze w zakresie ochrony złóż kopalin i rekultywacji terenów poeksploatacyjnych;

zadania wynikające z ustawy o przeznaczeniu gruntów leśnych do zalesienia w zakresie wyznaczenia obszarów do zalesienia;

zadania wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska i ustawy o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw w zakresie programu działań dotyczącego m.in.:

- gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej;
- rolnictwa ekologicznego;
- edukacji ekologicznej;
- rozwiązania wynikające ze strategii rozwoju województwa, powiatu oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa i powiatu;
- założenia z gminnych programów branżowych.

Polityka ekologiczna państwa wyznacza cele realizacyjne w postaci limitów krajowych. Limity te muszą znaleźć swoje odzwierciedlenie w wojewódzkich planach ochrony środowiska. W planach gminnych powinny być ujęte - wybiórczo lub w pełnym pakiecie - w zależności od specyficznych warunków danej gminy.

Realizacja polityki ekologicznej jest obowiązkiem gminy. Sporządza ona gminny program ochrony środowiska. Program uchwała rada gminy/miasta. Program jest opiniowany przez zarząd jednostki administracyjnej wyższego szczebla. Wójt/burmistrz/prezydent składa radzie gminy/miasta co dwa lata sprawozdanie z wykonania programów.

11 ZAMIERZENIA GMIN W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Zamierzenia gminy Dygowo w zakresie ochrony środowiska analizowano na podstawie ankiet i zadań długoterminowych w opracowanym dotychczas programie ochrony środowiska oraz innych dokumentach strategicznych gminy. Analizą objęto następujące rodzaje dokumentów:

- program ochrony środowiska,
- plan gospodarki odpadami,
- plan rozwoju lokalnego,
- strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy,
- raport z realizacji programu ochrony środowiska,
- sprawozdania z realizacji planu gospodarki odpadami.

Program ochrony środowiska obejmuje analizę aktualnego stanu poszczególnych komponentów środowiska oraz infrastruktury technicznej służącej ochronie środowiska, a także wynikające z przeprowadzonej analizy priorytety i zadania. W większości program zawiera wykaz przedsięwzięć niezbędnych do realizacji ze wskazaniem źródeł ich finansowania.

Plan gospodarki odpadami w sposób szczegółowy bilansuje ilościowo wytwarzane odpady, opisuje sposób postępowania z odpadami oraz przedstawia propozycje organizacyjne i techniczne selektywnej zbiórki odpadów wraz z metodami ich usuwania i unieszkodliwiania. Celem planu jest wybór i wskazanie optymalnej drogi postępowania w zakresie gospodarki odpadami. Zawiera on szacunkowe koszty i źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć.

Pozostałe rodzaje dokumentów nakreślają przeważnie jedynie cele i kierunki rozwoju gminy z uwzględnieniem potrzeb ochrony środowiska.

Główne zamierzenia gminy z zakresu ochrony środowiska to:

- rozwój selektywnej zbiórki odpadów,
- modernizacje dróg,
- budowa ścieżek rowerowych,
- edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży.

Zadania te mają być finansowane ze środków własnych gminy i wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska oraz ze środków finansowych NFOŚiGW oraz Funduszy Strukturalnych. Wartości inwestycji podane w poszczególnych dokumentach są jedynie szacunkowe, a potrzeby finansowe w tym zakresie ogromne. Planowane zamierzenia będą realizowane przez szereg kolejnych lat.

12 UWARUNKOWANIA REALIZACYJNE PROGRAMU

Realizacja *Programu* odbywać się będzie poprzez wykorzystanie przez władze samorządowe instrumentów prawnych, ekonomicznych – finansowych i społecznych. Ważnym czynnikiem realizacyjnym jest również przynależność Polski do Wspólnoty Europejskiej. Koordynatorem i głównym wykonawcą *Programu* będzie organ wykonawczy gminy – Wójt.

12.1 Uwarunkowania prawne

W celu realizacji polityki ekologicznej państwa na poziomie regionalnym Wójt w art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska został obligowany do sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 14 ww. ustawy *Program* określa w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne (w tym: poziomy celów długoterminowych),
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

Projekt dokumentu podlega zaopiniowaniu przez organ wykonawczy powiatu, a następnie uchwaleniu przez Radę Gminy. Z wykonania programu Wójt sporządza co 2 lata raport, który przedstawia Radzie Gminy.

Realizacja *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dygowo na lata 2010 – 2013, z perspektywą na lata 2014 – 2017* odbywać się będzie zgodnie z przepisami prawa polskiego i unijnego, w szczególności przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju.

12.2 Uwarunkowania ekonomiczne

Szczególne znaczenie ma ekonomiczny aspekt realizacji *Programu*. Bez zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych oraz źródeł finansowania nie możliwa jest realizacja *Programu*.... Analizując wydatki z budżetu gminy, zauważyć można, że zadania z zakresu ochrony środowiska są bardzo kosztowne. Gmina musi korzystać ze źródeł zewnętrznego finansowania.

Konieczne jest zabezpieczenie odpowiednich środków finansowych na realizację priorytetów i celów niniejszego dokumentu. Wciąż brakuje źródeł finansowania obszarów chronionych i mechanizmów finansowych w stosunku do Natury 2000. Główne źródła „dochodu” wspomagające realizację dokumentu, na wszystkich szczeblach administracji samorządowej w województwie zachodniopomorskim, to:

➤ instytucjonalne:

- budżety własne jednostek samorządu terytorialnego,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Ekofundusz
- fundusze pomocowe Unii Europejskiej
- budżet Państwa
- banki

➤ przedmiotowe:

- administracyjne kary pieniężne wymierzone za niedopełnianie standardów określonych decyzjami administracyjnymi,
- grzywny,
- opłaty koncesyjne, za eksploatację kopalni,
- opłaty za korzystanie ze środowiska, realizowane zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”,
- kary i opłaty za brak pozwoleń w zakresie ochrony środowiska,
- środki mieszkańców i przedsiębiorców
- dotacje, spadki i darowizny.

Środki własne samorządu terytorialnego

Na realizację części zadań jednostki samorządu terytorialnego będą musiały przeznaczyć własne środki. Do uzyskania niektórych dotacji konieczne jest zainwestowanie w przedsięwzięcie własnych środków na wymaganym poziomie. Fundusze te pochodzą z bieżących środków, takich jak np. podatki i opłaty lokalne, udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa.

Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Zasady funkcjonowania narodowego, wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej określa Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U.Nr 62, poz. 627 z póź. zm.).

Zasadniczym celem **Narodowego Funduszu** jest wspieranie finansowe przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy jakości środowiska w Polsce. Główne kierunki jego działalności określa Polityka Ekologiczna Państwa, natomiast co roku aktualizowane są cele szczegółowe, w tym zwłaszcza zasady udzielania pomocy finansowej oraz lista przedsięwzięć priorytetowych www.nfosigw.gov.pl. W zakresie ochrony powierzchni ziemi, w tym ochrony środowiska przed odpadami, zakłada się dofinansowanie zadań inwestycyjnych zgodnych z niżej wymienionymi programami priorytetowymi.:

- likwidacja uciążliwości starych składowisk odpadów niebezpiecznych,
- unieszkodliwianie odpadów powstających w związku z transportem samochodowym oraz zbiórka i wykorzystanie olejów przepracowanych,
- przeciwdziałanie powstawaniu i unieszkodliwianie odpadów przemysłowych i odpadów niebezpiecznych,
- realizacja międzygminnych i regionalnych programów zagospodarowania odpadów komunalnych (w tym budowa zakładów przetwórstwa odpadów oraz wspomaganie systemów zagospodarowania osadów ściekowych).

Rolą **wojewódzkiego funduszu** jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem ich przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. W każdym województwie WFOŚiGW przygotowują na wzór NFOSiGW listy zadań priorytetowych, które mogą być finansowane z ich środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

Fundusze oprócz udzielania pożyczek i przyznawania dotacji, zgodnie z art. 411 ust. 1 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska, mogą także:

- ✓ udzielać dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- ✓ wносить udziały spółek działających w kraju,
- ✓ nabywać obligacje, akcje i udziały spółek działających w kraju.

Ww. ustawa w dziale II rozdział 4 określa przeznaczenie środków finansowych funduszy wojewódzkich.

Programy Operacyjne na lata 2007 – 2013

Programy Operacyjne stanowią podstawowe narzędzia do osiągnięcia założonych w *Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia na lata 2007 – 2013* celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania przedsięwzięć w ochronę środowiska w Polsce, w nowym okresie programowym na lata 2007-2013 będzie Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ). Głównym celem Programu jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.

Na realizację POIiŚ w latach 2007-2013 zostanie przeznaczonych ponad 36 mld euro. Ze środków Unii Europejskiej będzie pochodziło 27 848,3 mln euro (w tym ze środków Funduszu Spójności – 21 511,06 mln euro (77%) oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – 6 337,2 mln euro (23%). Program obejmie wsparciem takie dziedziny jak: transport, środowisko, energetykę, kulturę i dziedzictwo kulturowe, szkolnictwo wyższe, a także ochronę zdrowia.

W zakresie ochrony środowiska przewidziano dofinansowanie dla dużych inwestycji komunalnych, inwestycji ekologicznych w przedsiębiorstwach, projektów ochrony przyrody i bezpieczeństwa ekologicznego, a także edukacji ekologicznej. Wsparcie z Programu otrzymają zarówno samorządy i przedsiębiorcy, jak również m.in. organizacje pozarządowe, parki narodowe i Lasy Państwowe.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

Program ma na celu wspieranie projektów o dużym znaczeniu dla gospodarki, jak również wspieranie szeroko rozumianej innowacyjności. Wspierane będą działania z zakresu

innowacji: produktowej, procesowej (usługowej) oraz organizacyjnej. Wspierana i promowana będzie innowacyjność na poziomie co najmniej krajowym i/lub międzynarodowym (określana jako innowacyjność średnia i wysoka).

Cele szczegółowe PO IG:

- zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw,
- wzrost konkurencyjności polskiej nauki,
- zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym,
- zwiększenie udziału innowacyjnych, produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym,
- tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Celem głównym *Programu* jest: umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa. *Program* składa się z 11 Priorytetów, realizowanych zarówno na poziomie centralnym jak i regionalnym.

Program Operacyjny Europejskiej Współpracy Terytorialnej

W latach 2007-2013 współpraca w wymiarze transgranicznym, transnarodowym i międzyregionalnym będzie realizowana w ramach odrębnego celu polityki spójności Unii Europejskiej – Europejska Współpraca Terytorialna (EWT).

Przewiduje się realizację następujących programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej z udziałem Polski:

- współpraca transgraniczna:
 - trzy dwustronne programy na granicy polsko-niemieckiej (z udziałem Meklemburgii, Brandenburgii i Saksonii),
 - Polska – Republika Czeska,
 - Polska – Słowacja,
 - Polska – Litwa,
 - Polska – Szwecja – Dania (Południowy Bałtyk).
- współpraca transnarodowa:
 - Obszar Europy Środkowo-Wschodniej,
 - Region Morza Bałtyckiego,
 - program współpracy międzyregionalnej obejmujący całe terytorium UE.

Na granicach zewnętrznych UE współpraca transgraniczna z krajami partnerskimi będzie wspierana ze środków Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa. W ramach tego

instrumentu z udziałem Polski realizowane będą programy współpracy transgranicznej z Ukrainą, Białorusią i Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013

Oś priorytetowa 4. Infrastruktura ochrony środowiska

Infrastruktura ochrony środowiska, jej dostępność, stan techniczny, nowoczesność zastosowanych materiałów i technologii przekłada się bezpośrednio na stan środowiska i jakość życia mieszkańców. Optymalna infrastruktura ochrony środowiska uwzględnia monitoring jego stanu, a także dbałość o walory przyrodnicze województwa. Stanowi jedno z głównych uwarunkowań zrównoważonego rozwoju regionu, a zachowanie, odpowiednie i racjonalne wykorzystanie walorów przyrodniczych w dużym stopniu wpłynie na wzmocnienie konkurencyjności regionu, zwłaszcza że potencjał przyrodniczy ma decydujące znaczenie w rozwoju funkcji turystycznej województwa.

Cele osi priorytetowej

Celem głównym osi priorytetowej jest poprawa stanu środowiska naturalnego w województwie zachodniopomorskim.

Cele szczegółowe:

- ograniczenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, wód i gleby,
- poprawa jakości wody pitnej dostarczanej mieszkańcom,
- usprawnienie systemu gospodarki odpadami,
- czynna ochrona przyrody,
- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
- poprawa stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, przeciwpożarowego i ochrony przed skutkami nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.

Opis osi priorytetowej

W ramach zagospodarowania odpadów priorytetem będzie organizowanie i wdrażanie systemów selektywnej zbiórki odpadów i recyklingu oraz modernizacja i rekultywacja istniejących nieczynnych składowisk odpadów. Preferowane będą kompleksowe projekty gospodarki odpadami komunalnymi obejmujące m.in. selektywną zbiórkę odpadów, sortownie, zakłady recyklingu i odzysku odpadów, biologiczno-mechaniczne unieszkodliwianie odpadów oraz kampanie informacyjne i edukacyjne na temat gospodarki odpadami przyjaznej środowisku. Ponadto, wsparcie uzyskają projekty dotyczące spalania odpadów, które nie mogą być poddane recyklingowi i odzyskowi oraz składowiska odpadów,

jako opcja najmniej preferowana. Wszystkie działania przewidziane w realizacji muszą być zgodne z obowiązującymi dokumentami programowymi i planistycznymi, przyjętymi przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego, tj.: „Programem ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego” i „Planem gospodarki odpadami dla województwa zachodniopomorskiego”.

Główne kategorie beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst,
- administracja rządowa,
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
- parki narodowe i krajobrazowe,
- organizacje pozarządowe,
- spółki wodne,
- jednostki sektora finansów publicznych (pozostałe),
- przedsiębiorcy.

Fundusz Spójności

Głównym celem strategii środowiskowej Funduszu Spójności jest wsparcie dla realizacji zadań inwestycyjnych władz publicznych w zakresie ochrony środowiska, wynikających z wdrożenia prawa Unii Europejskiej. Priorytety (tematyka) dla Funduszu Spójności w zakresie ochrony środowiska obejmuje między innymi racjonalizację gospodarki odpadami. Beneficjentami końcowymi mogą być jednostki samorządu terytorialnego (gminy, związki gmin, związki komunalne) i przedsiębiorstwa komunalne. Dofinansowane mogą być projekty o wartości kosztorysowej, co najmniej 10 mln euro. Korzystanie ze środków Funduszu Spójności w Polsce oparte są na Strategii Wykorzystania Funduszu Spójności. Zgodnie z obowiązującymi w zakresie polityki strukturalnej zasadami współfinansowania, pomoc z Funduszu Spójności na określony projekt będzie wynosić maksymalnie od 80% do 85 % kosztów kwalifikowanych. Pozostałe, co najmniej 15 % musi zostać zapewnione przez beneficjenta. Środki te mogą pochodzić np. z budżetu gminy, środków własnych przedsiębiorstw komunalnych, środków NFOSIGW (dotacji, kredytów), budżetu państwa, innego niezależnego źródła (np. z Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju). W latach 2007-2013 projekt rozporządzenia unijnego w sprawie zmiany rozporządzenia o Utworzeniu Funduszu Spójności przewiduje w zakresie działań środowiskowych FS m.in. wsparcie dla tych działań, które wpisują się w priorytety wpisane do polityki środowiskowej Wspólnoty w programie działań na rzecz środowiska. Na przygotowanie dokumentacji do wniosku w ramach FS można uzyskać dotacje ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Program Life+

LIFE+ jest kontynuacją Instrumentu Finansowego *LIFE*, utworzonego przez Komisję Europejską w 1992 roku. W trakcie trzech kolejnych edycji dofinansowano realizację łącznie ponad 2500 projektów we wszystkich krajach członkowskich. W latach 2004-2006 z tej formy dofinansowania skorzystała również Polska, na obszarze której realizowano cztery projekty z zakresu ochrony środowiska i różnorodności biologicznej.

LIFE+ powinien bezpośrednio wspierać realizację priorytetów *Programu Działań na Rzecz Środowiska (2002-2012)*, do których należą:

- ochrona przyrody i bioróżnorodności,
- przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- zminimalizowanie negatywnych skutków wpływu zanieczyszczeń środowiska na zdrowie ludzi,

- zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych i racjonalna gospodarka odpadami.

W ramach części budżetu LIFE+ będącego w dyspozycji Komisji Europejskiej ekologiczne organizacje pozarządowe, które działają minimum w trzech krajach UE, będą mogły ubiegać się o dotacje w wysokości 70% kosztów kwalifikowanych.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

Siedmioletni Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) ma przyczynić się do zapewnienia opłacalności produkcji rolnej, modernizacji gospodarstw i przetwórstwa artykułów rolnych, wspartych przez rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej.

W ramach PROW zagadnienia środowiskowe realizowane będą w ramach następujących działań:

- wsparcie gospodarstw na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW),
- płatności dla obszarów Natura 2000 oraz związanych z wdrożeniem Ramowej Dyrektywy Wodnej,
- program rolnośrodowiskowy (płatności rolnośrodowiskowe),
- zalesienie gruntów rolnych oraz zalesienie gruntów innych niż rolne,
- odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzenie instrumentów zapobiegawczych,
- różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej:
- gospodarka wodno-ściekowa w szczególności zaopatrzenie w wodę, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, w tym systemów kanalizacji sieciowej lub kanalizacji zagrodowej,
- tworzenie systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych,
- wytwarzanie lub dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy,
- poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa (scalanie gruntów, gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi).

Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego

Rząd Polski w październiku 2004 r. podpisał dwie umowy, które umożliwiają korzystanie z dodatkowych, obok funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej, źródeł bezzwrotnej pomocy zagranicznej. Darczyńcami są 3 kraje EFTA (Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu): Norwegia, Islandia i Lichtenstein.

Pomoc udzielana jest w ramach dwóch instrumentów finansowych: Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG). Przyznana Polsce kwota w wysokości 533,51 mln euro jest przeznaczona na lata 2004-2009.

Środki dostępne są m.in. na realizację projektów w ramach następujących obszarów tematycznych:

- ochrona środowiska, w tym środowiska ludzkiego, poprzez między innymi redukcję zanieczyszczeń i promowanie odnawialnych źródeł energii,
- promowanie zrównoważonego rozwoju poprzez lepsze wykorzystanie i zarządzanie zasobami,
- ochrona kulturowego dziedzictwa europejskiego, w tym transport publiczny i odnowa miast,
- ochrona środowiska, z uwzględnieniem
- administracyjnych zdolności wprowadzania w życie odpowiednich przepisów UE istotnych dla realizacji projektów inwestycyjnych,
- polityka regionalna i działania transgraniczne.

Zgodnie z Zasadami i Procedurami wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG oraz Zasadami i Procedurami wdrażania Norweskiego Mechanizmu Finansowego o środki finansowe mogą ubiegać się wszystkie sektorowe instytucje publiczne i prywatne, jak również organizacje pozarządowe stanowiące osoby prawne w Polsce i działające w interesie społecznym – np. władze krajowe, regionalne lub lokalne, instytucje naukowe/badawcze, instytucje środowiskowe, organizacje społeczne i organizacje społecznego partnerstwa publiczno-prywatnego.

Trzeci (ostatni) nabór wniosków w ramach Mechanizmów Finansowych odbędzie się na przełomie 2007/2008 roku i będzie obejmował priorytety określone w *Programie Operacyjnym*, za wyjątkiem następujących obszarów priorytetowych: 2.1. „Ochrona środowiska, w tym w tym środowiska ludzkiego, poprzez m. in. Redukcję zanieczyszczeń i promowanie odnawialnych źródeł energii”, 2.3. „Ochrona kulturowego dziedzictwa europejskiego, w tym transport publiczny i ochrona miast” oraz 2.6 „Badania naukowe”.

Komercyjne kredyty bankowe

Komercyjne kredyty bankowe ze względu na duże koszty finansowe związane z oprocentowaniem, nie powinny być brane pod uwagę jako podstawowe źródła finansowania inwestycji, lecz jako uzupełnienie środków z pożyczek preferencyjnych.

Samorządy są obecnie postrzegane przez banki jako interesujący i wiarygodni klienci, stąd dostęp do kredytów jest coraz łatwiejszy. Niedostępność środków w odpowiedniej ilości zmusi samorządy do wyboru i realizacji zadań najpilniejszych.

Kredyty udzielane na preferencyjnych warunkach

Preferencyjne kredyty na inwestycje proekologiczne, udzielane są przez banki bez możliwości umorzeń. Kredytobiorca musi posiadać przynajmniej 50% własnych środków na sfinansowanie zadania.

12.3 Planowanie przestrzenne

Planowanie przestrzenne zapewnia warunki równowagi przyrodniczej w procesie organizacji przestrzeni dla potrzeb społeczności i prognozowania rozwoju gospodarczego. Kierunek ten jest zgodny z zasadniczymi celami polityki Unii Europejskiej zawartymi między innymi w dokumencie Europejskiej Perspektywy Rozwoju Przestrzennego. Krajowe przepisy dotyczące konieczności przedstawiania zagadnień dotyczących ochrony środowiska w planie zagospodarowania przestrzennego zawarte są w Ustawie z dnia 27.03.2003r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz.U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.), a także w ustawach ustanawiających samorządy poszczególnych szczebli i określających ich kompetencje, w tym zakresie gospodarki przestrzennej tj. w ustawie o samorządzie gminnym – Ustawa z dnia 8.03.1990 r. *o samorządzie gminnym* (Dz.U. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.).

12.4 Uwarunkowania społeczne

Główne uwarunkowania społeczne *Programu* to dostęp do informacji i sprawiedliwość rozstrzygnięć spraw z zakresu środowiska. Prawo do informacji i udziału obywateli jest zasadą konstytucyjną, zapewnioną w art. 74 Konstytucji RP. Polska podpisała także i jako jeden z pierwszych krajów ratyfikowała Konwencję o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, tzw. Konwencję z Aarhus¹⁰. Nakazuje ona zagwarantowanie udziału społeczeństwa w przygotowaniu planów i programów mających znaczenie dla środowiska i określa podstawowe obowiązki organów państwowych w zakresie zapewnienia udziału społecznego w postępowaniach dotyczących środowiska. Są to w szczególności:

- ustalenia zakresu podmiotowego konsultacji,
- ustalenia rozsądnych norm czasowych na poszczególne etapy konsultacji,
- przeprowadzenie konsultacji odpowiednio wcześniej w toku procedury decyzyjnej, gdy wszystkie warianty są jeszcze możliwe, a udział społeczeństwa może być skuteczny,
- należyte uwzględnienie konsultacji społecznych przy wydawaniu decyzji.

Jednakże organy państwowe same podejmują decyzję co do szczegółowych sposobów powiadamiania społeczeństwa, metod zbierania uwag i wniosków oraz terminu i czasu trwania konsultacji społecznych.

Zgodnie z założeniami realizacyjnymi *Programu* gmina została zobligowana do uchwalenia w 2008 roku programu ochrony środowiska. Dokument ten musi być opracowany z udziałem szerokich konsultacji społecznych, przy uwzględnieniu głosów środowiska naukowego, gospodarczego, pracowniczego, kulturalnego i pozarządowego. Założenia do programu i projekt dokumentu powinny być przedstawione w Biuletynie Informacji Publicznej.

12.5 Uwarunkowania związane z integracją europejską

Ważnym czynnikiem realizacyjnym jest również akcesja Polski do Wspólnoty Europejskiej. Zgodnie z Układem Europejskim 16 grudnia 1991r. zobowiązała się do stopniowego

¹⁰ Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (Dz.U. Nr 78, poz. 706)

dostosowania prawa polskiego do dokumentów obowiązujących we Wspólnocie Europejskiej, w tym również, a może nawet w szczególności, do prawa dotyczącego wykorzystania i ochrony środowiska. Stopniowo dostosowywane są regulacje w zakresie:

- ochrony przyrody,
- gospodarki odpadami,
- jakości wód,
- ograniczenia zanieczyszczeń przemysłowych i oceny ryzyka,
- zanieczyszczenia powietrza,
- hałasu z maszyn i urządzeń,
- substancji chemicznych i organizmów zmodyfikowanych genetycznie,
- bezpieczeństwa jądowego i ochrony przed promieniowaniem.

Negocjacje przedakcesyjne w obszarze środowiska oficjalnie zamknięto 25 listopada 2002r. Komisja Europejska przyjęła wnioski o okresy przejściowe w odniesieniu do 9 aktów prawnych. Ustalenia stały się wiążące w dniu podpisania Traktatu Akcesyjnego 16 kwietnia 2003r. Ze względu na szeroki charakter regulacji prawnych, zgodnych z prawem wspólnotowym, administracja samorządowa musi podjąć różnorodne działania mające na wdrażania nowych przepisów. Na szczególną uwagę zasługują następujące aspekty:

- udział społeczny i udzielanie informacji o stanie środowiska i jego ochronie,
- zmiany dotyczące gospodarki wodno - ściekowej,
- rozwiązywanie problemów ochrony przyrody,
- gospodarka odpadami.

Aspekty te zostały uwzględnione w *Programie*. Wdrażanie unijnych wymagań w zakresie ochrony środowiska, wiążące się ze znaczącymi kosztami wspomagane współfinansowany będzie ze środków Polityk Wspólnotowych i Funduszy Strukturalnych. Podstawowe korzyści, jakie odniesie Polska we wdrażaniu unijnych wymagań prawnych to poprawa międzynarodowego wizerunku Polski, ważna zwłaszcza dla samorządów. Przełoży się to na zainteresowanie inwestorów naszymi terenami, poprawę infrastruktury wodno-ściekowej, zapewnienie usług w zakresie gospodarowania odpadami, poprawę jakości powietrza. Wykorzystanie środków unijnych przyniesie poprawę sytuacji ekonomicznej mieszkańców, wyrażająca się zmniejszeniem kosztów uzdatniania wody i wymiany infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej, zmniejszeniem kosztów produkcji w rolnictwie, uzyskaniem wyższych plonów o lepszej jakości, zwiększeniem atrakcyjności turystycznej terenów, nowymi miejscami pracy.

13 REALIZACJA I MONITORING PROGRAMU

13.1 Organizacja zarządzania środowiskiem

Zarządzanie środowiskiem odbywa się na kilku szczeblach. W gminie zarządzanie dotyczy działań własnych (podejmowanych przez Gminę) oraz jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Ponadto samorząd województwa również w ramach swoich obowiązków i kompetencji realizuje zadania związane z zarządzaniem środowiskiem w gminie.

Podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska kierują się głównie efektami ekonomicznymi i zasadami konkurencji rynkowej, a od niedawna liczą się także z głosami opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska przez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Podstawowymi organami wykonawczymi w dziedzinie ochrony środowiska są marszałek, starosta i prezydent/burmistrz/wójt. Obowiązkiem organów wszystkich szczebli jest wzajemne informowanie się i uzgadnianie.

Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki polityki rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego.

Województwa, powiaty i gminy sporządzają programy ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego sporządza się na wszystkich szczeblach, ale nie wszystkie mają jednakową moc prawną i rolę w całym systemie. Z punktu widzenia prawnego najmocniejszą pozycję w omawianej strukturze ma gmina, gdyż tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwalane przez gminy, mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Wszelkie programy, plany i strategie formułowane na różnych szczeblach mają tylko wtedy szansę realizacji, jeśli znajdą odzwierciedlenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Samorząd Gminny określa również strategię rozwoju Gminy, na którą składa się m.in. racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz kształtowanie środowiska naturalnego

zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Ustawowy jest również obowiązek uchwalenia Gminnego programu ochrony środowiska.

13.2 Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Wyróżnia się następujące grupy podmiotów uczestniczących w Programie:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem
- Podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu
- Społeczność Gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa na Wójcie Gminy, który składa Radzie Gminy raporty z wykonania Programu. Wójt winien współdziałać z organami administracji rządowej, samorządowej szczebla powiatowego i wojewódzkiego, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Marszałek (oraz podległe mu służby zespolone) dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Marszałka znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań programu.

Ponadto Wójt winien współdziałać z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (WIOŚ), prowadzą monitoring wód (RZGW).

Odbiorcą Programu są mieszkańcy Gminy, którzy subiektywnie oceniają efekty wdrożonych przedsięwzięć. Ocenę taką można uzyskać poprzez wprowadzenie odpowiednich mierników świadomości społecznej.

13.3 Monitoring wdrażania Programu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- określenia stopnia wykonania przedsięwzięć/działań,
- określenia stopnia realizacji przyjętych celów,
- oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- analizy przyczyn tych rozbieżności.

Wójt będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia Programu, natomiast na bieżąco będzie kontrolowany postęp w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w programie.

Pod koniec 2011 roku nastąpi ocena realizacji przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2010 – 2013. Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla nowej listy przedsięwzięć, obejmujących okres 2012 – 2014. Ten cykl będzie się powtarzał co dwa lata, co zapewni ciągły nadzór nad wykonaniem Programu.

W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych (określonych w tym dokumencie dla okresu do 2013 roku). Ocena ta będzie bazą do

ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

Zatem głównymi elementami monitoringu wdrażania Programu będą:

- ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata),
- aktualizacja listy przedsięwzięć (co dwa lata),
- aktualizacja polityki ochrony środowiska, tj. celów ekologicznych i kierunków działań (co cztery lata).

13.3.1 Wskaźniki monitorowania efektywności Programu

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem wdrażania polityki ochrony środowiska w gminie. Oznacza to konieczność monitorowania zmian zachodzących w gminie poprzez regularne ocenianie stopnia jego realizacji w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań, przyjętych celów, a także ustalania rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem.

Ostatnim elementem tej analizy jest ustalenie przyczyn ujawnionych rozbieżności. Cykliczność oceny zakłada okres dwóch lat. Niezależnie od tego, monitorowanie Programu odbywać się będzie poprzez roczną ocenę wykonania założonego na wskazane działania budżetu. Należy przyjąć, że aktualizacja polityki długookresowej odbywać się będzie co cztery lata.

Dla prawidłowej oceny realizacji Programu należy przyjąć uporządkowany system mierników jego efektywności. Mierniki te dzielą się na trzy zasadnicze grupy:

- mierniki ekonomiczne,
- ekologiczne,
- społeczne (świadomości społecznej).

Mierniki ekonomiczne związane są z procesem finansowania inwestycji ochrony środowiska przy założeniu, że punktem odniesienia są określone efekty ekologiczne. Należą do nich łączny i jednostkowy koszt uzyskania efektu ekologicznego oraz koszty uzyskania efektu w okresie eksploatacji, a także trwałość efektu w określonym czasie.

W grupie mierników ekologicznych znajdują się mierniki określające stan środowiska, stopień zmian w nim zachodzących oraz mierniki określające skutki zdrowotne dla populacji.

Miernikami będą:

- jakość wód powierzchniowych i podziemnych,
- długość sieci kanalizacyjnej,
- ilość odpadów komunalnych na 1 mieszkańca na rok,
- powierzchnia terenów objętych ochroną prawną,
- poziom stężeń zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym,

- poziom hałasu w środowisku,
- nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska.

Mierniki społeczne to:

- udział społeczeństwa w działaniach związanych z ochroną środowiska,
- stopień uspołecznienia procesów decyzyjnych (ilość i rodzaje interwencji społecznej),
- ilość i zróżnicowanie sposobów informacji i edukacji środowiskowej (akcje, kampanie, udział mediów lokalnych, zaangażowanie różnych grup/społeczności),
- ilość działań prawnych (procesów) odszkodowawczych związanych ze zniszczeniami środowiska.

Decyzja o przyjęciu liczby i rodzajach wskaźników jest decyzją ustalającą określony system oceny przyjętej polityki ochrony środowiska w gminie. Oprócz ich doboru konieczne jest ustalenie sposobu ich agregacji, a następnie interpretacji.

Dla prawidłowej realizacji monitoringu wykonalności celów, priorytetów i zadań Programu Ochrony Środowiska Gminy Dygowo niezbędna jest okresowa weryfikacja stanu komponentów środowiska oraz stopnia zaawansowania realizacji poszczególnych zadań. Przewiduje się przedstawianie ww. weryfikacji w sposób zorganizowany – w ustalonej formie pisemnej lub elektronicznej (sprawozdawczość okresowa).

W **TABELI NR 14** zaproponowano istotne wskaźniki, przyjmując że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

TABELA NR 14 Wskaźniki monitorowania Programu

Lp.	Wskaźnik	Stan wyjściowy*
A. Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko		
1.	Jakość wód powierzchniowych; udział wód pozaklasowych (wg oceny ogólnej)	III klasa
2.	Jakość wód podziemnych; udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (klasa Ia i Ib)	IV i V klasa
3	Ilość wody zużywanej dla celów socjalnych (m ³ /M/rok)	24,2
4	% wskaźnik skanalizowania Gminy	49,4%
5	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	0,74
6	Ilość zebranych odpadów komunalnych/1 mieszkańca w roku	104,1 kg/M/rok
7	Udział odpadów komunalnych pozyskiwanych ze zbiórki selektywnej	12,70%
8	Jakość powietrza atmosferycznego (klasa)	A
9	Wskaźnik lesistości (%).	17,70%
10	Powierzchnia terenów objętych ochroną prawną (ha)	94,5
11	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska	216,6 tys./rok
B. Wskaźniki świadomości społecznej		
12	Ilość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców	b.d.

- *stan wyjściowy do wymienionych w tabeli wskaźników przyjęto z danych za 2009 r.,

Źródło: www.stat.gov.pl, Informacja Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Szczecinie o stanie środowiska na terenie gminy Dygowo – WIOŚ Szczecin 2009r.